

ZARASŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS KONTROLĖS IR AUDITO TARNYBA

UAB „ZARASŲ AUTOBUSAI“ VEIKLOS AUDITO ATASKAITA

2018 m. sausio 19 d. Nr. 4-1
Zarasai

Auditas atliktas vykdant
2017-09-14 pavedimą Nr. 7-5

Auditą atliko:
Savivaldybės kontrolierė Irma Maldauskienė (grupės vadovė)
Savivaldybės kontrolieriaus pavaduotoja Nijolė Kalasauskienė
Kontrolės ir audito tarnybos vyr. specialistė Aida Bogušienė

Auditas pradėtas 2017 m. rugsėjo 15 d.
Auditas baigtas 2018 m. sausio 19 d.

Audito ataskaita skelbiama internete adresu www.zarasai.lt
Kontrolės ir audito tarnybos puslapyje.

TURINYS

SANTRAUKA	3
IŽANGA	7
AUDITO REZULTATAI	10
1. Bendrovės valdybos veikla	10
1.1. Bendrovės valdybos veikla nepakankamai veiksminga.....	10
1.2. Vadovo darbo užmokestis nustatytas nesivadovaujant teisės aktais.....	12
2. Keleivių vežimas vietinio reguliaraus susisiekimo kelių transporto maršrutais	14
2.1. Vežimo nustatytais maršrutais organizavimas bei tarifų dydžių nustatymas.....	15
2.2. Nuostolingų maršrutų ir lengvatinių bilietų kompensavimas.....	18
3. Zarasų rajono bendrojo lavinimo mokyklų mokinių pavėžėjimas mokykliniais autobusais	20
3.1. Mokinių pavėžėjimo mokykliniais autobusais organizavimas.....	20
3.2. Mokinių pavėžėjimo mokykliniais autobusais paslauga Bendrovei nuostolinga veikla.	21
3.3. Patvirtinti mokinių pavėžėjimo mokykliniais autobusais įkainiai nepadengia patiriamų išlaidų.....	22
3.4. Mokyklinių autobusų vairuotojams mokamas atlygis už prastovų laiką.....	24
3.5. Ne visada laikomasi pasirašytos mokinių pavėžėjimo sutarties nuostatų.....	25
3.6. Mokinių pavėžėjimo mokykliniais autobusais paslaugoms taikomas 21 proc. pridėtinės vertės mokesčio tarifas.....	27
3.7. Mokinius vežantiems mokykliniams autobusams reikalingos licencijos.....	28
4. Savikainos skaičiavimas ir išlaidų paskirstymas ne visiškai atitinka patvirtintos tvarkos nuostatas	29
5. Bendrovės veiklos efektyvumas	33
5.1. Bendrovės finansiniai rodikliai patenkinami.....	33
5.2. Bendrovės veiklos prognozavimas pagal „Z“ modelį.....	38
6. Bendrovės vadovybė rodo pastangas taupyti lėšas	40
REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS	41
PRIEDAI	42

SANTRAUKA

UAB „Zarasų autobusai“ (toliau – Bendrovė) yra Zarasų rajono savivaldybės kontroliuojama¹ įmonė, kurios 100 proc. akcijų nuosavybės teise priklauso Zarasų rajono savivaldybei. Bendrovės veiklos objektas – keleivių vežimas vietinio ir tolimojo reguliaraus susisiekimo kelių transporto maršrutais bei užsakomaisiais ir vienkartiniais tarptautiniais reisais.

Vietos savivaldos įstatyme² įtvirtinta viena iš savivaldybės funkcijų – keleivių vežimo vietiniais maršrutais organizavimas, lengvatinio keleivių vežimo kompensacijų skaičiavimas ir mokėjimas. Kelių transporto kodekse³ įtvirtinta nuostata, kad savivaldybių institucijos užtikrina bendrus interesus tenkinančių keleivinio kelių transporto viešųjų paslaugų teikimą, kurio, atsižvelgdami į savo komercinius interesus, vežėjai neprisiimtų arba neprisiimtų tokiu mastu ar tokiomis pačiomis sąlygomis negaudami atlygio. Pagal sutartis⁴ keleivių vežimą vietiniais, tuo pačiu nuostolingais maršrutais vykdo Bendrovė. Taip pat Bendrovei pavesta⁵ teikti Zarasų rajono bendrojo lavinimo mokyklų mokinių, gyvenančių kaimo gyvenamosiose vietovėse, pavėžėjimo į mokyklas ir atgal mokykliniais autobusais paslaugas.

Veiklos audito tikslas yra įvertinti, ar bendrovė taupiai, efektyviai ir rezultatyviai naudoja turimus išteklius, kaip vykdo jai pavestas funkcijas, įvertinti jos veiklos rezultatus, pateikti rekomendacijas valdymui gerinti, išlaidoms mažinti ar jų paskirstymui tobulinti, veiklos efektyvumui ir rezultatyvumui didinti. Siekiant įvertinti aukščiau minėtus Bendrovės valdymo ir darbo organizavimo procesus bei jų įtaką įmonės veiklai, buvo nagrinėti šie klausimai:

- ar pakankamai ir tinkamai veikia Bendrovės valdymo organai;
- ar Bendrovė tinkamai vykdo pavestas funkcijas;
- koks pasiektas santykis tarp suteiktų paslaugų ir panaudotų išteklių bei gautų rezultatų;
- ar efektyviai ir racionaliai naudojami žmogiškieji ištekliai ir lėšos;
- ar pakankamai ir tinkamai reglamentuotas ir vykdomas išlaidų paskirstymas atskiroms paslaugų rūšims;
- ar Bendrovė moki ir gali atsiskaityti už savo trumpalaikius įsipareigojimus;
- ar Bendrovės veikla efektyvi ir pelninga;
- ar Bendrovės finansinė būklė stabili ir užtikrinamas veiklos tęstinumas.

¹ Bendrovės, kurių akcijos, suteikiančios daugiau kaip ½ balsų visuotiniame akcininkų susirinkime, nuosavybės teise priklauso savivaldybei, ir kuriose savivaldybė gali paskirti daugiau kaip pusę administracijos, valdymo arba priežiūros tarnybos narių, priskiriamos savivaldybės kontroliuojamoms įmonėms.

² Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, 2008-09-15 redakcija Nr. X-1722, 6 str. 33 p.

³ Lietuvos Respublikos kelių transporto kodeksas, 1996-11-19 Nr. I-1628, 16 str. 2 d.

⁴ Vietinio (priemiestinio) reguliaraus susisiekimo kelių transporto maršrutų aptarnavimo sutartys, 2011-01-27 Nr. 26-11-116/S-88, 2016-01-25 Nr. SR-48/S-439.

⁵ Zarasų rajono savivaldybės tarybos 2011-05-26 sprendimas Nr. T-50 „Dėl pavedimo teikti mokinių pavėžėjimo paslaugas“.

Šio audito metu detaliai nenagrinėjome Bendrovės struktūros, darbo organizavimo, darbuotojų užimtumo, darbo užmokesčio sistemos. Šios srities išsamesniam vertinimui tikslinga atlikti atskirą veiklos auditą. Taip pat, siekiant įvertinti mokinių pavėžėjimo į visas rajono bendrojo lavinimo mokyklas ir iš jų mokykliniais autobusais (tiek perduotais Bendrovei, tiek ir mokykloms) organizavimą, tikslinga būtų atlikti atskirą šios srities auditą.

Audituojamas subjektas – UAB „Zarasų autobusai“, įmonės kodas 187823316, buveinės adresas – Statybininkų g. 2, 32135 Zarasai.

Audituojamas laikotarpis – 2015–2017 metai, finansinių rodiklių analizei naudoti 2017 m. rugsėjo 30 d. duomenys.

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus⁶ ir Tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus.

Informacija rinkta tikrinant Bendrovės pateiktus dokumentus, nagrinėjant teisės aktus, susijusius su audituojamo subjekto veikla. Audito metu įrodymai rinkti vadovaujantis nuostata, kad subjektas pateikė išsamią ir objektyvią informaciją, kad visi pateikti dokumentai yra teisingi, išsamūs ir galutiniai, o jų kopijos atitinka originalus. Informacija apie audito duomenų rinkimo ir vertinimo metodus pateikta audito ataskaitos 2 priede, audito ataskaitoje vartojamos santrumpos ir sąvokos – audito ataskaitos 1 priede.

Įvertinus audito metu surinktus įrodymus, pateikiamos audito išvados ir rekomendacijos.

Audito išvados

1. Bendrovės valdybos veikla 2015–2016 metais buvo nepatenkinama ir neužtikrino akcininko teisių ir teisėtų interesų atstovavimo, neskatino Bendrovės dirbti efektyviau ir ekonomiškiau, kad būtų mažinamas bendrasis nuostolis 2015 metais ir nepatiriama nuostolių 2016 metais (ataskaitos 1.1 d.).

2. Naujai išrinktos valdybos veikla 2017 metais taip pat nepakankamai veiksminga, nes:

2.1. dėl nepakankamai ryžtingos valdybos veiklos nustatant veiklos strategiją, peržiūrint valdymo struktūrą ir pareigybių sąrašus, 2017 metais Bendrovei nepavyko ženkliai pagerinti veiklos rezultatų (ataskaitos 1.1 d.);

2.2. netinkamai vykdė Akcinių bendrovių įstatyme jai numatytas funkcijas, susijusias su Bendrovės vadovo darbo užmokesčio nustatymu, vadovo atlyginimo nesusiejo su Bendrovės veiklos rezultatais, nenustatė Bendrovės veiklos rezultatų (vertinamų rodiklių) ateinantiems metams (ataskaitos 1.2 d.).

3. Neužtikrinama, kad keleivių vežimo vietinio susisiekimo autobusų maršrutais tarifų dydžiai būtų peržiūrimi ne rečiau kaip kartą per metus (ataskaitos 2.1 d.).

⁶ Valstybinio audito reikalavimai, patvirtinti Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymu Nr. V-26 (su vėlesniais pakeitimais).

4. Nėra patvirtinta teisės aktų, kuriais būtų įtvirtintos važiavimo vietiniais maršrutais kainų bei tarifų keitimo, taip pat vietinio susisiekimo maršrutų organizavimo, jų panaikinimo ar atnaujinimo procedūros (ataskaitos 2.1 d.).

5. Mokinių pavėžėjimo mokykliniais autobusais paslauga yra Bendrovei nuostolinga veikla. Nuostolių augimą iš dalies nulėmė ne nuo Bendrovės priklausantys veiksniai, t. y. dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais didinamų minimalių darbo užmokesčio dydžių didėjančios vairuotojų darbo užmokesčio sąnaudos bei nuo 2011 metų neperžiūrėtas paslaugos teikimo įkainis. Taip pat, dėl nepilno vairuotojų užimtumo, jiems mokamas atlygis už prastovų laiką (ataskaitos 3.2–3.4 d.).

6. Senstant mokyklinių autobusų parkui ir neturint reikiamų licencijų ar esant mažam vežamų mokinių skaičiui, jų pavėžėjimui į mokyklas ir kitus renginius vietoje mokyklinių autobusų vis dažniau naudojami Bendrovės maršrutiniai autobusai ir lengvosios transporto priemonės (ataskaitos 3.1 d., 3.7 d.).

7. Ne visada laikomasi pasirašytos mokinių pavėžėjimo sutarties nuostatų, nes mokykliniai autobusai naudojami ne tik Zarasų bendrojo lavinimo mokyklų, bet ir neformaliojo švietimo įstaigų mokinių pavėžėjimui. Atskirais atvejais mokykliniais autobusais vežama ne į bendrojo lavinimo mokyklų organizuojamus ar siunčiamus renginius (ataskaitos 3.5 d.).

8. Mokinių pavėžėjimo mokykliniais autobusais paslaugas teikiant Bendrovei, jai taikomos kitokios teisės aktų nuostatos nei mokykloms, t. y. Bendrovei mokykliniams autobusams privalomos licencijos bei taikomas standartinis 21 proc. PVM tarifas (ataskaitos 3.6–3.7 d.).

9. Savikainos skaičiavimas ir išlaidų paskirstymas pagal atskiras veiklos sritis ne visiškai atitinka patvirtintos tvarkos nuostatas, o paskirstytos išlaidos ne visada atitinka faktiškai patirtas išlaidas (ataskaitos 4 d.).

10. Bendrovės mokumo ir likvidumo rodiklių analizė rodo, kad Bendrovė turi finansinių problemų (ataskaitos 5.1 d.).

11. Bendrovės bankroto tikimybės rodiklis rodo, kad Bendrovė nėra saugi ir turima imtis priemonių finansinių problemų sprendimui (ataskaitos 5.2 d.).

12. Bendrovės vadovybė rodo pastangas taupyti lėšas (ataskaitos 6 d.).

Rekomendacijos

Zarasų rajono savivaldybės administracijai

1. Patvirtinti tvarkas dėl važiavimo vietiniais maršrutais kainų bei tarifų keitimo, taip pat vietinio susisiekimo maršrutų organizavimo, jų panaikinimo ar atnaujinimo procedūrų atlikimo.

UAB „Zarasų autobusai“ valdybai

1. Siekiant efektyvesnės ir ekonomiškesnės Bendrovės veiklos, veiksmingiau vykdyti Akcinių bendrovių įstatyme valdybai nustatytas valdymo ir priežiūros funkcijas.

2. Neturint patvirtintos rajono Savivaldybės kontroliuojamų įmonių vadovų darbo užmokesčio nustatymo tvarkos, Bendrovės vadovui darbo užmokestį nustatyti vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl valstybės valdomų įmonių vadovų darbo užmokesčio“ nuostatomis ir susisiekti jį su veiklos rezultatais.

UAB „Zarasų autobusai“

1. Inicijuoti, kad vietinio susisiekimo autobusų maršrutų tarifų dydžiai būtų peržiūrėti ne rečiau kaip kartą per metus.

2. Siekiant peržiūrėti mokinių pavėžėjimo paslaugų įkainius, kad jie padengtų faktiškai patiriamas šios paslaugos teikimo išlaidas, pakartotinai kreiptis į Zarasų rajono savivaldybės administraciją ir rajono Savivaldybės tarybą.

3. Teikiant mokinių pavėžėjimo paslaugas, laikytis nuostatos, kad sutartis pasirašyta dėl kaimo gyvenamosiose vietovėse gyvenančių Zarasų rajono bendrojo lavinimo mokyklų mokinių pavėžėjimo.

4. Svarstyti galimybę kreiptis į atitinkamas institucijas, dėl pakartotino inicijavimo keisti Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo nuostatas dėl lengvatinio PVM tarifo taikymo mokinių ir jų bagažo vežimo į mokyklas ir iš jų specialiaisiais reisais paslaugoms.

5. Siekiant mažinti mokinių pavėžėjimo išlaidas, svarstyti galimybę dėl darbo sutarčių peržiūrėjimo, siūlant vairuotojams dirbti pagal suskaidytos darbo dienos laiko režimą.

6. Siekiant teisingai paskirstyti faktiškai patiriamas išlaidas atskiroms veiklos sritims, patikslinti Paslaugų savikainos skaičiavimo tvarką ir ja vadovautis skirstant išlaidas.

7. Siekiant išvengti skaičiavimo klaidų, paskirstant atskirose veiklos srityse patirtas išlaidas, ieškoti galimybių įsigyti modernesnę valdymo apskaitos programą, kurios duomenis galima būtų integruoti į buhalterinės apskaitos programą.

IŽANGA

UAB „Zarasų autobusai“ – ribotos civilinės atsakomybės juridinis asmuo, kuris savo veikloje vadovaujasi Civiliniu kodeksu⁷, Akcinių bendrovių įstatymu⁸, kitais įstatymais bei teisės aktais, Bendrovės įstatais⁹.

Bendrovės organai yra visuotinis akcininkų susirinkimas, valdyba ir bendrovės vadovas¹⁰. Vienintelis Bendrovės akcininkas yra Zarasų rajono savivaldybė. Kolegialus Bendrovės valdymo organas yra valdyba, kurią nuo 2016-10-28¹¹ sudaro trys nariai: Zarasų rajono savivaldybės administracijos Turto valdymo ir viešųjų pirkimų skyriaus vedėja Dalia Nastajienė, Statybos ir komunalinio ūkio skyriaus vedėja Valentina Raubiškienė ir Juridinio ir personalo skyriaus vedėja Laura Kviklienė. Vienasmenis Bendrovės valdymo organas yra direktorius, kurio pareigas nuo 2011-06-29 eina Virgilijus Bakutis.

Bendrovės įstatinis kapitalas – 236 834,88 Eur. Įstatinis kapitalas padalytas į 8 178 paprastąsias vardines akcijas, akcijos nominali vertė yra 28,96 Eur.

Bendrovės veiklos objektas – keleivių vežimas. Taip pat Bendrovė gali užsiimti bet kokia kita veikla, kuri neprieštarauja Lietuvos Respublikos teisės aktams.

Pagrindinės Bendrovės veiklos sritys – keleivių vežimas autobusais vietinio ir tolimojo reguliaraus susisiekimo kelių transporto maršrutais, keleivių vežimas užsakomaisiais ir vienkartiniais tarptautiniais bei specialiaisiais reisais, mokinių pavėžėjimas į mokyklas mokykliniais autobusais. Be pagrindinės veiklos, Bendrovė autobusais veža siuntas, atlieka autobusų ir krovininių automobilių techninį aptarnavimą ir remontą, teikia autobusų stoties paslaugas, nuomoja automobilių laikymo aikštes ir patalpas. Bendrovės pagrindinės ir kitos veiklos pajamos, atsitiktinės pajamos, savivaldybės mokama rentabilumo dotacija ir kt. detalai pateikta ataskaitos 3 priede.

Didžiausią dalį (vidutiniškai 64 proc.) pagrindinių pajamų Bendrovė gauna iš keleivių vežimo tolimojo reguliaraus susisiekimo maršrutais. Iš keleivių vežimo vietinio reguliaraus susisiekimo maršrutais, užsakomųjų ir vienkartinių tarptautinių reisų bei mokinių pavėžėjimo mokykliniais autobusais Bendrovė gauna vidutiniškai po 12 proc. pajamų. (žr. 1 pav.).

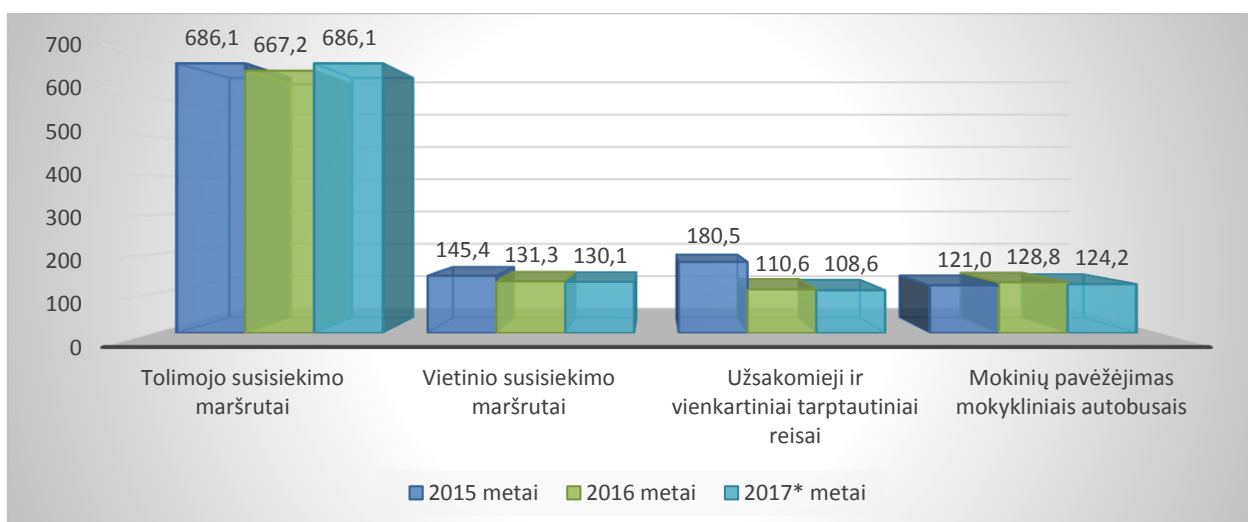
⁷ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas, 2000-07-18 Nr. VIII-1864.

⁸ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas, 2003-12-11 redakcija Nr. IX-1889.

⁹ UAB „Zarasų autobusai“ įstatai patvirtinti Zarasų rajono savivaldybės tarybos 2016-05-27 sprendimu Nr. T-123.

¹⁰ Zarasų rajono savivaldybės tarybos 2016-05-27 sprendimu Nr. T-123 patvirtinti UAB „Zarasų autobusai“ įstatai, 12 p.

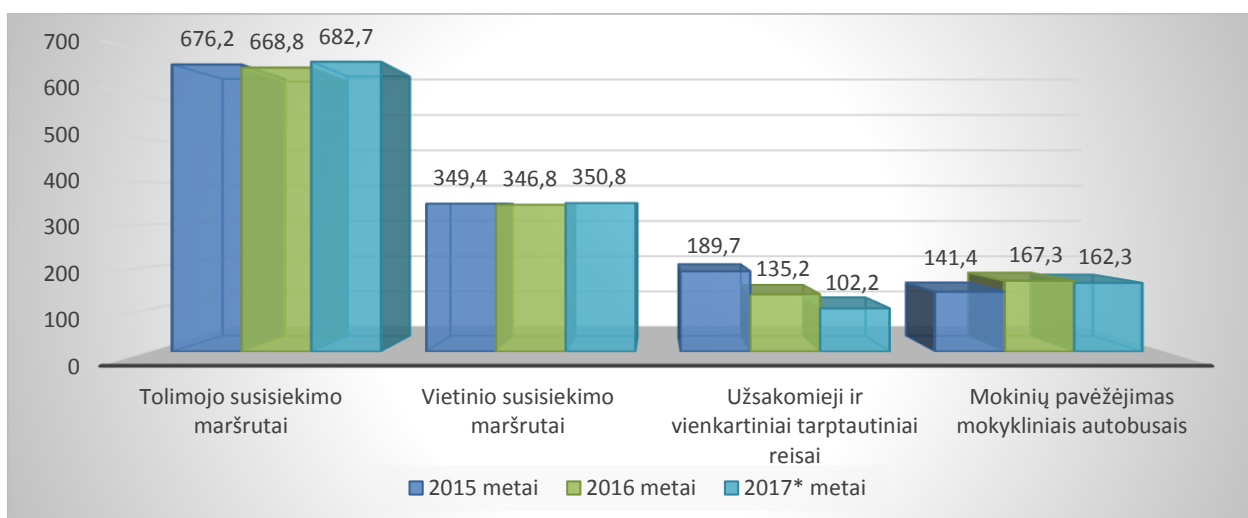
¹¹ Zarasų rajono savivaldybės tarybos 2016-10-28 sprendimas Nr. T-227 „Dėl uždarnosios akcinės bendrovės „Zarasų autobusai“ valdybos išrinkimo.

Šaltinis – Bendrovės pajamų ir išlaidų 2015–2017 metų suvestinės pagal pervežimų rūšis, * 2017 metų pajamos preliminarios

1 pav. Pajamos iš pagrindinės veiklos sričių 2015–2017 metais, tūkst. Eur

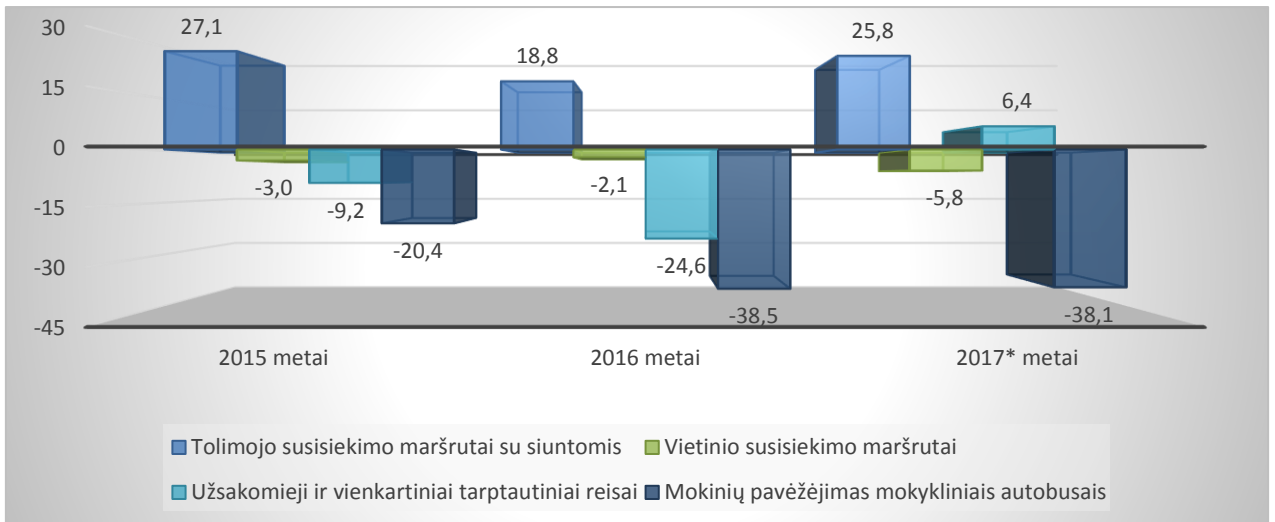
Didžiausia Bendrovės išlaidų dalis (vidutiniškai 51 proc.) tenka tolimojo reguliaraus susisiekimo maršrutams aptarnauti. Vietinio reguliaraus susisiekimo maršrutams aptarnauti tenka vidutiniškai 27 proc., užsakomiesiems ir vienkartiniais tarptautiniams reisams bei mokinių pavėžėjimui mokykliniais autobusais – vidutiniškai po 11 proc. (žr. 2 pav.)

Šaltinis – Bendrovės pajamų ir išlaidų 2015–2017 metų suvestinės pagal pervežimų rūšis, * 2017 metų išlaidos preliminarios

2 pav. Bendrovės išlaidos pagrindinės veiklos pajamoms uždirbti 2015–2017 metais, tūkst. Eur

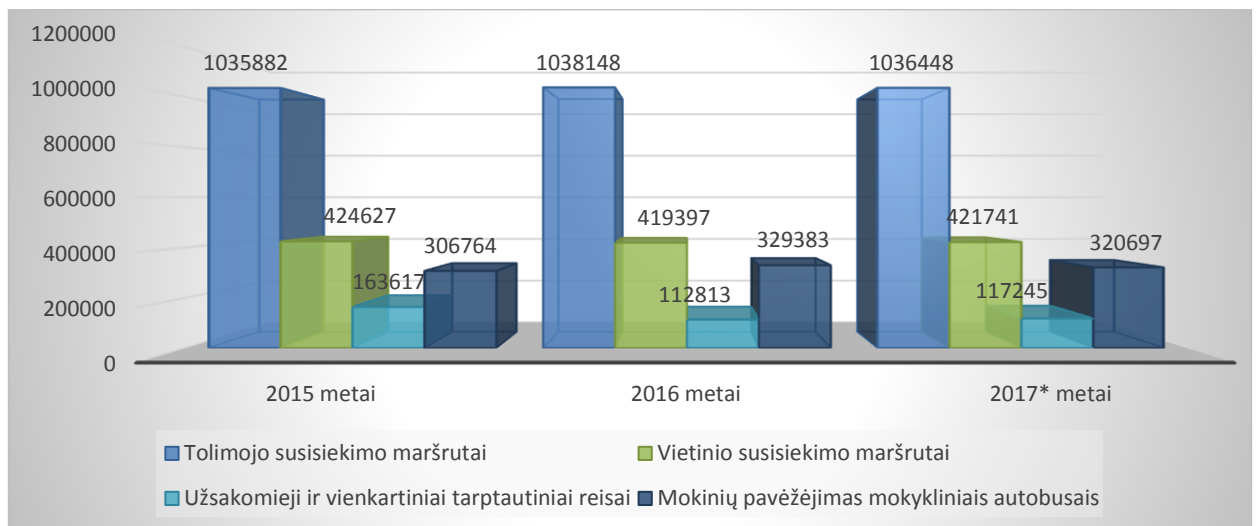
Bendrovėje iš pagrindinės veiklos vienintelė pelninga – keleivių ir siuntų vežimas tolimojo reguliaraus susisiekimo maršrutais. Keleivių vežimas vietinio reguliaraus susisiekimo maršrutais, net ir kompensavus nuostolingus reisus, bei mokinių pavėžėjimas mokykliniais autobusais audituojamu laikotarpiu buvo nuostolinga veikla. Užsakomųjų ir vienkartinių tarptautinių maršrutų veikla 2015–2016 metais buvo nuostolinga, pagal preliminarinius 2017 metų duomenis – pelninga (žr. 3 pav.)

Šaltinis – Bendrovės pajamų ir išlaidų 2015–2017 metų suvestinės pagal pervežimų rūšis, * 2017 metų duomenys preliminarūs

3 pav. Bendrovės pagrindinės veiklos rezultatai 2015–2017 metais, tūkst. Eur

Bendrovė 2016 metų pabaigoje valdė 49 autobusus, iš jų: 39 nuosavybės teise priklauso Bendrovei, 10 mokyklinių autobusų perimta iš Zarasų rajono savivaldybės panaudos pagrindais. 18 bendrovei nuosavybės teise priklausančių autobusų eksploatuota vietinio susisiekimo maršrutuose, 14 – tolimojo susisiekimo maršrutuose, 1 – vietinio ir tolimojo susisiekimo maršrutuose, o 6 autobusai neeksploatuojami dėl nusidėvėjimo. Autobusų rida pagal maršrutus pateikta 4 pav.

Šaltinis – Bendrovės 2015–2016 metų veiklos ataskaitos, Bendrovės pajamų ir išlaidų 2017 metų suvestinės pagal pervežimų rūšis, * 2017 metų duomenys preliminarūs

4 pav. Bendrovės eksploatuojamų autobusų rida 2015–2017 metais pagal maršrutus, km

AUDITO REZULTATAI

1. Bendrovės valdybos veikla

1.1. Bendrovės valdybos veikla nepakankamai veiksminga

Vadovaujantis Akcinių bendrovių įstatymo¹² nuostatomis, bendrovių valdymo grandyje svarbus vaidmuo tenka valdyboms. Audituojamu laikotarpiu (2015–2017 metais) dirbo dvi Bendrovės valdybos: iki 2016-07-12 dirbo rajono Savivaldybės tarybos 2013-12-20 sprendimu¹³ su 2014-11-14 pakeitimu¹⁴ išrinkta 5 narių Bendrovės valdyba bei 2016-10-28 išrinkta¹⁵ naujos sudėties valdyba iš 3 narių.

Vadovaujantis Akcinių bendrovių įstatymo¹⁶ 34 straipsnio nuostatomis, valdyba turi svarstyti ir tvirtinti bendrovės veiklos strategiją, metinį pranešimą, bendrovės valdymo struktūrą ir darbuotojų pareigybes, turi nustatyti bendrovės vadovo atlyginimą, kitas darbo apmokėjimo sąlygas, nustatyti informaciją, kuri laikoma bendrovės komercine (gamybine) paslaptimi ir konfidencialia informacija. Taip pat valdyba turi analizuoti ir vertinti bendrovės vadovo pateiktą medžiagą apie bendrovės veiklos strategijos įgyvendinimą, bendrovės veiklos organizavimą, bendrovės finansinę būklę, ūkinės veiklos rezultatus, pajamų ir išlaidų sąmatas bei turi analizuoti ir vertinti bendrovės metinių finansinių ataskaitų rinkinį, pelno (nuostolių) paskirstymo projektą ir kartu su atsiliepimais ir pasiūlymais dėl jų bei bendrovės metiniu pranešimu teikti visuotiniam akcininkų susirinkimui.

Audito metu analizuojant valdybų posėdžių protokolus nustatyta, kad iki 2016-07-12 veikusi Bendrovės valdyba dažniausiai apsiribojo Bendrovės metinio pranešimo tvirtinimu, metinių finansinių ataskaitų rinkinio, pelno (nuostolių) paskirstymo projekto vertinimu bei atostogų direktoriui suteikimo ir jo pavadavimo svarstymu. Pasikeitus Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimui¹⁷ „Dėl valstybės valdomų įmonių vadovų darbo užmokesčio“, klausimą dėl Bendrovės vadovų darbo užmokesčio nustatymo ir darbuotojų darbo apmokėjimo nuostatų pakeitimo valdyba svarstė tik vieną kartą. Svarstymas buvo susijęs tik su tuo, kad pagal minėtą nutarimą vyriausieji buhalteriai nepriskiriami prie vadovujančių darbuotojų. Tačiau audituojamu laikotarpiu iki 2016-07-12 veikusi valdyba nesvarstė ir netvirtino bendrovės veiklos strategijos, nenustatė informacijos, kuri laikoma bendrovės komercine (gamybine) paslaptimi ir konfidencialia informacija.

¹² Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas, 2003-12-11 redakcija Nr. IX-1889, 34 str.

¹³ Zarasų rajono savivaldybės tarybos 2013-12-20 sprendimas Nr. T-237 „Dėl UAB „Zarasų autobusai“ valdybos“.

¹⁴ Zarasų rajono savivaldybės tarybos 2014-11-14 sprendimas Nr. T-229 Dėl UAB „Zarasų autobusai“ valdybos bei Zarasų rajono savivaldybės tarybos 2013 m. gruodžio 20 d. sprendimo Nr. T-237 „Dėl UAB „Zarasų autobusai“ valdybos“ pakeitimo“.

¹⁵ Zarasų rajono savivaldybės tarybos 2016-10-28 sprendimas Nr. T-227 „Dėl uždarnosios akcinės bendrovės „Zarasų autobusai“ valdybos išrinkimo.

¹⁶ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas, 2003-12-11 redakcija Nr. IX-1889, 34 str.

¹⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl valstybės valdomų įmonių vadovų darbo užmokesčio“, 2016-01-18 redakcija Nr. 42.

Iš auditui pateiktų valdybos protokolų nenustatyta, kad valdyba būtų svarsčiusi bendrovės veiklos strategijos įgyvendinimą, bendrovės veiklos organizavimą, bendrovės finansinę būklę, ūkinės veiklos rezultatus ar pajamų ir išlaidų sąmatas.

Naujai išrinkta¹⁸ valdyba 2017 metų pradžioje pradėjo Akcinių bendrovių įstatyme¹⁹ valdybos kompetencijai priskirtų funkcijų vykdymą²⁰. Valdyba įpareigojo bendrovės direktorių iki 2017-03-01 pateikti bendrovės veiklos strategijos projektą, parengti bendrovės veiklos rezultatų (vertinamų rodiklių) bei bendrovės darbuotojų pareigybių sąrašo ir valdymo struktūros projektus, atsižvelgiant į valdybos narių pastabas, parengti bendrovės informaciją, kuri laikoma komercine paslaptimi ir konfidencialia informacija. Vykdam šiuos įpareigojimus, Bendrovės direktorius 2017-03-22 elektroniniu paštu valdybai pateikė bendrovės veiklos strategijos, bendrovės veiklos rezultatų (vertinamų rodiklių), valdymo struktūros ir pareigybių sąrašo projektus. Tačiau pagal auditui pateiktus valdybos dokumentus, bendrovės veiklos rezultatų (vertinamų rodiklių), valdymo struktūros ir pareigybių sąrašo projektai valdyboje iki 2017 metų pabaigos nesvarstyti visai. Bendrovės veiklos strategijos projektas svarstytas ir jam pritarta²¹ tik 2017 m. spalio mėn. Be to, rajono Savivaldybės taryba²², tvirtindama Bendrovės 2016 metų finansinių ataskaitų rinkinį, Bendrovės direktoriaus 2016 metų veiklos ataskaitą ir perkeldama 2016 metais bendrovės patirtą nuostolį, pavedė Bendrovės valdybai kartu su direktoriumi numatyti ir įgyvendinti konkrečias priemones administracinių valdymo išlaidų mažinimui bei veiklos organizavimo gerinimui. Tačiau, pagal pateiktus posėdžių protokolus, šis klausimas valdyboje svarstytas²³ tik 2017 m. spalio mėn. Pagal posėdyje pateiktą informaciją, minėtą rajono Savivaldybės tarybos pavedimą nedelsiant pradėjo vykdyti pats Bendrovės direktorius, t. y. parengė administracinių valdymo išlaidų mažinimo bei veiklos organizavimo gerinimo planą ir pradėjo jį įgyvendinti. Bendrovės valdyba su šiuo planu susipažino ir jam pritarė tik 2017-10-11 vykusio posėdžio metu.

Manytume, kad 2015–2016 metais valdybos veikla buvo nepatenkinama ir neužtikrino akcininko teisių ir teisėtų interesų atstovavimo, neskatino Bendrovės dirbti efektyviau ir ekonomiškiau, nepatiriant nuostolių. Dėl nepakankamai veiksmingos valdybos veiklos nustatant veiklos strategiją, peržiūrint valdymo struktūrą ir pareigybių sąrašus, 2017 metais Bendrovei nepavyko ženkliai pagerinti veiklos rezultatų.

¹⁸ Zarasų rajono savivaldybės tarybos 2016-10-28 sprendimas Nr. T-227 „Dėl uždarnosios akcinės bendrovės „Zarasų autobusai“ valdybos išrinkimo.

¹⁹ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas, 2003-12-11 redakcija Nr. IX-1889, 34 str.

²⁰ UAB „Zarasų autobusai“ 2017-01-26 valdybos posėdis, protokolas Nr. V-1.

²¹ UAB „Zarasų autobusai“ 2017-10-11 valdybos posėdis, protokolas Nr. V-7.

²² Zarasų rajono savivaldybės tarybos 2017-04-28 d. Nr. T-71 „Dėl uždarnosios akcinės bendrovės „Zarasų autobusai“ 2016 metų finansinių ataskaitų rinkinio tvirtinimo, pelno (nuostolių) paskirstymo ir pritarimo direktoriaus veiklos ataskaitai“, 4 p.

²³ UAB „Zarasų autobusai“ 2017-10-11 valdybos posėdis, protokolas Nr. V-7.

1.2. Vadovo darbo užmokestis nustatytas nesivadovaujant teisės aktais

Vadovaujantis Akcinių bendrovių įstatymo²⁴ 34 straipsnio 2 dalimi, Bendrovės vadovo atlyginimą, kitas darbo apmokėjimo sąlygas turi nustatyti valdyba. Zarasų rajono savivaldybėje nėra patvirtinta savivaldybės kontroliuojamų įmonių vadovų darbo užmokesčio nustatymo tvarka, todėl Bendrovės valdybos 2016-03-30 posėdyje²⁵ buvo pasiūlyta, nustatant įmonės vadovaujančių darbuotojų darbo užmokestį, vadovautis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu²⁶ „Dėl valstybės valdomų įmonių vadovų darbo užmokesčio“. Šio nutarimo 4.1 papunktyje rekomenduojama savivaldybėms, nustatant savivaldybių kontroliuojamų įmonių vadovų darbo užmokesčio nustatymo tvarką, vadovautis šio nutarimo atitinkamuose papunkčiuose nustatytais reikalavimais. Pagal nutarimą²⁷ įmonių vadovų mėnesinį darbo užmokestį sudaro pastovioji dalis ir kintamoji dalis. Pastovioji dalis nustatoma koeficientais taikant atitinkamų metų Lietuvos Respublikos Seimo nustatytą Lietuvos Respublikos valstybės politikų, teisėjų, valstybės pareigūnų ir valstybės tarnautojų pareiginės algos (atlyginimo) bazinį dydį ir atsižvelgiant į įmonės kategoriją. Kintamoji dalis priklauso nuo įmonės tikslų įgyvendinimo bei veiklos rezultatų ir nustatoma finansiniams metams atsižvelgiant į praėjusiais finansiniais metais pasiektus konkrečius įmonės veiklos rezultatus. Konkrečius veiklos rezultatus (vertinamus rodiklius) turi nustatyti įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija arba įmonės valdyba, jeigu ji sudaroma ir įmonės veiklos rodiklių nustatymas įstatuose nepriskirtas įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos kompetencijai. Bendrovės įstatuose²⁸ veiklos rezultatų (vertinamų rodiklių) nustatymas nepriskirtas įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos kompetencijai, todėl šią funkciją turi atlikti Bendrovės valdyba.

Audito metu nustatėme, kad 2016 metais nustatant Bendrovės vadovo mėnesinį atlyginimą²⁹, pastoviosios dalies koeficientas nustatytas vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu³⁰ „Dėl valstybės valdomų įmonių vadovų darbo užmokesčio“, tačiau mėnesinės algos kintamoji dalis nustatyta atsižvelgiant ne į praėjusiais finansiniais metais pasiektus konkrečius įmonės veiklos rezultatus, o „į per paskutinius penkerius metus pasiektus gerus bendrovės veiklos rezultatus“³¹. Be to, nustatant mėnesinės algos kintamąją dalį, valdybos posėdžio protokole³² nėra nurodyta, kad nustatyto dydžio mėnesinės algos kintamoji dalis nustatoma finansiniams metams.

²⁴ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas, 2003-12-11 redakcija Nr. IX-1889, 34 str. 2 d.

²⁵ UAB „Zarasų autobusai“ 2016-03-30 valdybos posėdis, protokolas Nr. V-43, 4 p.

²⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl valstybės valdomų įmonių vadovų darbo užmokesčio“, 2016-01-18 redakcija Nr. 42.

²⁷ Tas pats, 12 p.

²⁸ UAB „Zarasų autobusai“ įstatai patvirtinti Zarasų rajono savivaldybės tarybos 2016-05-27 sprendimu Nr. T-123.

²⁹ UAB „Zarasų autobusai“ 2016-03-30 valdybos posėdis, protokolas Nr. V-43, 4 p.

³⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl valstybės valdomų įmonių vadovų darbo užmokesčio“, 2016-01-18 redakcija Nr. 42.

³¹ UAB „Zarasų autobusai“ 2016-03-30 valdybos posėdis, protokolas Nr. V-43, 4 p.

³² Ten pat.

Su V. Bakučiu sudarytos darbo sutarties³³ pakeitime nurodant darbo užmokesčio dydžius taip pat nenurodyta, kad mėnesinės algos kintamosios dalies dydis procentais nustatomas finansiniams metams. Vadinasi, nesilaikant Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo nuostatų, Bendrovės direktoriui mėnesinės algos kintamosios dalies dydis nuo 2016-04-01 buvo nustatytas ne finansiniams metams, bet neterminuotam laikui.

Pažymėtina, kad 2013-12-20³⁴ sudaryta valdyba nei vienais metais nenustatė Bendrovei veiklos rezultatų vertinimo rodiklių, pagal kurių pasiekimo rezultatus būtų nustatoma vadovo mėnesinio darbo užmokesčio kintamoji dalis. Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo³⁵ „Dėl valstybės įmonių ir valstybės kontroliuojamų akcinių bendrovių, uždaryjū akcinių bendrovių vadovų, jų pavaduotojų ir vyriausiųjų buhalterių darbo apmokėjimo“ nuostatas, mėnesinės algos kintamoji dalis privalėjo priklausyti nuo įmonės veiklos rezultatų jau nuo 2010-04-01. Būtinybę nustatyti tokius rodiklius numatė naujai išrinkta valdyba³⁶. Kaip jau rašėme, 2017-01-26 posėdyje³⁷ valdyba įpareigojo Bendrovės direktorių V. Bakučių iki 2017-03-01 pateikti Bendrovės veiklos rezultatų (vertinamų rodiklių) ir Bendrovės veiklos strategijos projektus. Pagal auditui pateiktus duomenis, Bendrovės veiklos strategija svarstyta ir patvirtinta 2017-10-11 valdybos posėdyje, tačiau Bendrovės veiklos rezultatai (vertinami rodikliai), atsižvelgiant į kuriuos skiriama bendrovės direktoriaus mėnesinės algos kintamoji dalis, dar vis nesvarstyti ir nenustatyti. Todėl neaišku, kokie veiklos rezultatų rodikliai bus vertinami nustatant Bendrovės direktoriaus mėnesinės algos kintamąją dalį 2018 metais.

Bendrovės valdyba 2017-01-26 posėdyje³⁸ konstatavo, kad Bendrovės direktoriui lieka nepakitęs pastoviosios mėnesinės algos dalies koeficientas, o „kintama mėnesinės algos dalis 2017 finansiniams metams bus peržiūrėta atsižvelgiant į praėjusiais finansiniais metais pasiektus konkrečius veiklos rezultatus“. Tačiau nors Bendrovė 2016 metais patyrė 22 109 Eur nuostolį, 2017 metais valdyba direktoriaus kintamosios mėnesinės algos dalies dydžio atskirai nesvarstė, tik 2017-10-11 posėdyje³⁹ pritarė Bendrovės administracinių valdymo išlaidų mažinimo ir veiklos organizavimo gerinimo priemonių planui ir nutarė, atsižvelgiant į Bendrovės direktoriaus sutikimą, „sumažinti iki šių finansinių metų pabaigos pastoviąją ir kintamąją darbo užmokesčio dalį 15 proc.“. Auditui pateiktoje su V. Bakučiu sudarytoje darbo sutartyje⁴⁰ šis valdybos numatytas darbo

³³ 2009-04-01 su Virgilijumi Bakučiu sudaryta darbo sutartis Nr. 140A.

³⁴ Zarasų rajono savivaldybės tarybos 2013-12-30 sprendimas Nr. T-237 „Dėl UAB „Zarasų autobusai“ valdybos.

³⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl valstybės įmonių ir valstybės kontroliuojamų akcinių bendrovių, uždaryjū akcinių bendrovių vadovų, jų pavaduotojų ir vyriausiųjų buhalterių darbo apmokėjimo“, 2009-10-14 redakcija Nr. 1318.

³⁶ Išrinkta Zarasų rajono savivaldybės tarybos 2016-10-28 sprendimu Nr. T-227 „Dėl uždarnosios akcinės bendrovės „Zarasų autobusai“ valdybos išrinkimo“.

³⁷ UAB „Zarasų autobusai“ 2017-01-26 valdybos posėdis, protokolas Nr. V-1, 2 kl.

³⁸ Ten pat.

³⁹ UAB „Zarasų autobusai“ 2017-10-11 valdybos posėdis, protokolas Nr. V-7, 1 kl.

⁴⁰ 2009-04-01 su Virgilijumi Bakučiu sudaryta darbo sutartis Nr. 140A.

užmokesčio sumažinimas neįrašytas ir nepatvirtintas nei Bendrovės direktoriaus, nei valdybos pirmininko parašais.

Pagal auditui pateiktus Bendrovės dokumentus, direktorius V. Bakutis įmonei pateikęs du sutikimus (2017-03-29 ir 2017-09-22), kuriuose „atsižvelgdamas į sunkią bendrovės finansinę būklę“ sutinka, kad nuo 2017-04-01 iki 2017-09-30 ir vėliau, iki 2017-12-31, jam būtų mokama 19 proc. (vietoje anksčiau nustatytų 40 proc.) kintamoji darbo užmokesčio dalis. Taip pat Bendrovės direktorius išleido du įsakymus⁴¹, kuriais, atsižvelgdamas į rajono Savivaldybės tarybos 2017-04-28 sprendimą⁴² pavesti „valdybai, kartu su direktoriumi numatyti ir įgyvendinti konkrečias priemones administracinių valdymo išlaidų mažinimui bei veiklos organizavimo gerinimui“ ir į savo sutikimus, pats sau nustatė 19 proc. kintamąją darbo užmokesčio dalį. Pagal Bendrovės apskaitos dokumentus direktoriui sumažinta mėnesinės algos kintamoji dalis skaičiuojama nuo 2017-04-01. Šis mėnesinio darbo užmokesčio kintamosios dalies procento sumažinimas darbo sutartyje taip pat nenurodytas, nors, kaip jau rašėme, vadovaujantis Akcinių bendrovių įstatymo⁴³ 34 straipsnio 2 dalimi, Bendrovės vadovo atlyginimą, kitas darbo apmokėjimo sąlygas turi nustatyti valdyba, o ne pats Bendrovės vadovas.

Bendrovės valdyba 2017 metais netinkamai vykdė Akcinių bendrovių įstatyme jai numatytas funkcijas, susijusias su vadovo darbo užmokesčio nustatymu.

2. Keleivių vežimas vietinio reguliaraus susisiekimo kelių transporto maršrutais

Vietinio (priemiestinio) susisiekimo maršrutas⁴⁴ – tai nustatyta gatvių (kelių) trasa, kuria keleiviai vežami vienos savivaldybės (neįskaitant miestų savivaldybių) teritorijoje. Atskirais atvejais, suderinus su Valstybine kelių transporto inspekcija, maršrutas gali tęstis per dviejų ir daugiau gretimų savivaldybių (neįskaitant miestų savivaldybių) teritorijas. Kai maršrutas tęsiasi per daugiau kaip dviejų savivaldybių (neįskaitant miestų savivaldybių) teritorijas, jo trasa negali būti ilgesnė kaip 50 km.

Audituojamu laikotarpiu nuo 2015 metų vietinio reguliaraus susisiekimo maršrutų pajamos kasmet mažėja (žr. 1 lentelę). Nuo 2015 m. balandžio 1 d. Zarasų rajono savivaldybės administracija ir Bendrovė papildomu susitarimu⁴⁵ susitarė kompensuojant nuostolius taikyti rentabilumo rodiklį

⁴¹ UAB „Zarasų autobusai“ direktoriaus 2017-05-02 įsakymas Nr. P-126 „Dėl Virgilijaus Bakučio kintamosios darbo užmokesčio dalies pakeitimo“ ir 2017-09-28 įsakymas Nr. P-218 „Dėl Virgilijaus Bakučio kintamosios darbo užmokesčio dalies“.

⁴² Zarasų rajono savivaldybės tarybos 2017-04-28 d. Nr. T-71 „Dėl uždarnosios akcinės bendrovės „Zarasų autobusai“ 2016 metų finansinių ataskaitų rinkinio tvirtinimo, pelno (nuostolių) paskirstymo ir pritarimo direktoriaus veiklos ataskaitai“, 4 p.

⁴³ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas, 2003-12-11 redakcija Nr. IX-1889, 34 str. 2 d.

⁴⁴ Lietuvos Respublikos kelių transporto kodeksas, 1996-11-19 Nr. I-1628, 18 str. 7 d.

⁴⁵ 2015 m. kovo 27 d. Papildomas susitarimas Nr. SR-200/ 3-399 prie 2011-02-01 Viešųjų paslaugų teikimo sutarties Nr. 26-11-56/S-89.

($r = 3\%$), kurį pritaikius 2015 metais Bendrovė gavo papildomai 7,7 tūkst. Eur, o 2016 metais – 10,3 tūkst. Eur. Pasirašius sutarties pakeitimą⁴⁶, nuo 2017 m. kovo 1 d. rentabilumo rodiklis buvo panaikintas ($r = 0\%$). Tikėtina, kad tai ir yra 2017 metais susidariusio nuostolio vežant keleivius vietinio reguliaraus susisiekimo maršrutais priežastis.

Taip pat lyginant visus audituojamo laikotarpio metus stebima dotacijos keleivių vežimui nuostolingais maršrutais kompensacijai didėjimo tendencija.

1 lentelė. Vietinio reguliaraus susisiekimo maršrutų veiklos rezultatai, tūkst. Eur.

	2015 m.	2016 m.	2017* m.
Pajamos	145,4	131,3	130,1
Išlaidos	-349,4	-346,8	-350,8
Dotacija išlaidų kompensacijai	201,0	213,4	214,9
Rentabilumo procentas	7,7	10,3	1,7
Veiklos rezultatas	4,7	8,2	-4,1

*2017 metų duomenys preliminarūs

2.1. Vežimo nustatytais maršrutais organizavimas bei tarifų dydžių nustatymas

Lietuvos Respublikos kelių transporto kodeksas⁴⁷, reguliuojantis keleivių vežimo organizavimą, įpareigoja savivaldybių institucijas užtikrinti, kad visuomenei būtų teikiamos būtinos keleivinio kelių transporto paslaugos, nors tokių paslaugų teikimas komerciškai vežėjams ir būtų nenaudingas. Savivaldybių institucijos užtikrina bendrus interesus tenkinančių keleivinio kelių transporto viešųjų paslaugų teikimą, kurio, atsižvelgdami į savo komercinius interesus, vežėjai neprisiimtų arba neprisiimtų tokiu mastu ar tokiomis pačiomis sąlygomis negaudami atlygio, vadovaudamasi Reglamentu⁴⁸. Savivaldybių institucijos vežėjus teikti viešąsias paslaugas pagal viešųjų paslaugų įsipareigojimus parenka:

1) *konkurso būdu*, vadovaudamasi Reglmento⁴⁹ (EB) Nr. 1370/2007 5 straipsnyje nurodytais reikalavimais;

2) *tiesiogiai sudarydamos viešųjų paslaugų teikimo sutartį* su vežėju, atitinkančiu Reglmento⁵⁰ (EB) Nr. 1370/2007 5 straipsnyje nurodytus reikalavimus.

Savivaldybės vykdomoji institucija (savivaldybės administracijos direktorius), vykdydama Vietos savivaldos įstatymu⁵¹ jai pavestas funkcijas, priima sprendimus dėl keleivių vežimo vietinio

⁴⁶ 2017 m. vasario 10 d. Papildomas susitarimas Nr. SR-62/ 3-486 prie 2016-01-26 Viešųjų paslaugų teikimo sutarties Nr. SR-65/S-440.

⁴⁷ Lietuvos Respublikos kelių transporto kodeksas, 1996-11-19 Nr. I-1628.

⁴⁸ Europos parlamento ir tarybos reglamentas (EB) Nr. 1370/2007.

⁴⁹ Europos parlamento ir tarybos reglamentas (EB) Nr. 1370/2007, 5 str.

⁵⁰ Ten pat.

⁵¹ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, 2008-09-15 redakcija Nr. X-1722, 6 str. 33 p.

reguliaraus susisiekimo autobusų maršrutais, maršrutų ar maršrutų tinklo organizavimo. Zarasų rajono savivaldybės administracijoje už keleivių vežimo vietiniais maršrutais organizavimą, lengvatinio keleivių vežimo kompensacijų skaičiavimą ir mokėjimą atsakingas Savivaldybės administracijos Turto valdymo ir viešųjų pirkimų skyrius. Taigi, minėto reglamento⁵² 5 straipsnyje nurodyta, kad vietos kompetentinga institucija gali nuspręsti viešąsias keleivinio transporto paslaugas teikti pati arba tiesiogiai sudaryti viešųjų paslaugų sutartis su teisiškai atskirtu subjektu, kurį vietos kompetentinga institucija kontroliuoja panašiai, kaip ji kontroliuoja savo padalinius. Kadangi Zarasų rajono savivaldybė yra vienintelė šios bendrovės akcininkė, vežėją parinko vadovaudamasi šia reglamento nuostata.

Viešojo juridinio asmens veikla turi būti vykdoma pagal nustatyta tvarka patvirtintas procedūras. Audituojamu laikotarpiu galiojo 2011 m. sausio 27 d. pasirašyta Vietinio (priemiestinio) reguliaraus susisiekimo kelių transporto maršrutų aptarnavimo sutartis⁵³ (sutarties terminas iki 2016-01-31), o pasibaigus terminui 2016 m. sausio 25 d. pasirašyta nauja sutartis⁵⁴ (sutarties terminas iki 2021-01-31).

Sutartyje nurodyta, kad keleiviai vežami Zarasų rajono savivaldybės administracijos nustatytais vietinio (priemiestinio) reguliaraus susisiekimo kelių transporto maršrutais. Bendrovė, vadovaudamasi minėtomis sutartimis (su papildomais susitarimais), aptarnauja 16 maršrutų, kuriais vežti keleivius turi Zarasų rajono savivaldybės administracijos išduotus leidimus. Detaliau ataskaitos 4 priede.

Keleivių vežimas vykdomas pagal sutarties prieduose nurodytus tvarkaraščius. Jie keičiami administracijos direktoriaus įsakymais. Tvarkaraščiuose taip pat yra nustatyta, koku dažnumu kokie maršrutai vykdomi per moksleivių žiemos ir vasaros atostogas, kadangi tuo metu ženkliai sumažėja keleivių srautas. Atsižvelgiant į tai, minėtais laikotarpiais yra sumažinamas maršrutų skaičius.

Peržiūrint sutartis pastebėta, kad nuo 2014 m. sausio 1 dienos papildomu susitarimu⁵⁵ panaikintas maršrutas Zarasai–Tilžė (panaikintas 2011-01-27 sutarties Nr. 26-11-46/S-88 10 priedas). Šiuo maršrutu nebuvo vykstama jau nuo 2013 m. rugsėjo 9 d., kadangi nebebuvo važiuojančių šiuo maršrutu keleivių. Taip pat nuo 2013 m. rugsėjo 9 d. minėtu šalių susitarimu⁵⁶ buvo laikinai sustabdytas maršrutas Zarasai–Aviliai, kuris iki 2017-12-31 nebuvo vykdomas. Kadangi teisės aktai nedraudžia rezerve laikyti nenaudojamo maršruto ir nereglamentuoja laikotarpio, kiek

⁵² Europos parlamento ir tarybos reglamentas (EB) Nr. 1370/2007, 5 str.

⁵³ 2011 m. sausio 27 d. Vietinio (priemiestinio) reguliaraus susisiekimo kelių transporto maršrutų aptarnavimo sutartis Nr. 26-11-116/S-88.

⁵⁴ 2016 m. sausio 25 d. Vietinio (priemiestinio) reguliaraus susisiekimo kelių transporto maršrutų aptarnavimo sutartis Nr. SR-48/S-439.

⁵⁵ 2013 m. gruodžio 23 d. papildomas susitarimas Nr. SR-646/S-338.

⁵⁶ Ten pat.

laiko jis gali būti nenaudojamas. Administracija neskuba naikinti minėto maršruto ir, pasirašydama su Bendrove papildomus susitarimus, tęsia maršruto Zarasai–Aviliai laikiną stabdymą.

Vežant keleivius vietinio (priemiestinio) reguliaraus susisiekimo maršrutais, bendrovės pajamos labai priklauso nuo mokinių, vežamų į ugdymo įstaigas srauto. Mažiausios pajamos šioje srityje būna mokinių atostogų laikotarpiu birželio–rugpjūčio mėnesiais. Taip pat nustatyta, kad dėl sumažėjusio keleivių skaičiaus ir tikėtina, dėl itin mažo keleivių vežimo šiais maršrutais tarifo bendrovės pajamos kasmet mažėja.

Kelių transporto kodeksas⁵⁷ nustato, kad keleivių vežimo reguliariais reisais vietinio susisiekimo maršrutais konkrečius tarifų dydžius nustato savivaldybių tarybos. Šie tarifų dydžiai turi būti peržiūrimi **ne rečiau kaip kartą per metus**, atsižvelgiant į vežimo sąnaudų, gautų pajamų pokyčius ir viešųjų paslaugų sutartyse tarp savivaldybių ir vežėjų numatytus įsipareigojimus. Taip pat kodeksas numato, kad atskiriems maršrutams gali būti nustatomi skirtingi tarifų dydžiai. Vadinasi turi būti atsižvelgiama į rinkoje susiklosčiusią keleivių vežimo paklausą ir pasiūlą, vežimo kokybę, mokesčių pasikeitimus, infliaciją ir kitus veiksnius, sąlygojančius tarifų lygį. Nustatant tarifus turėtų būti laikomasi nuostatos, kad būtų apmokėtos būtinos sąnaudos, užtikrintas pelnas, sąlygojantis plėtrą. Taigi, darytina išvada, kad keleivių vežimo reguliariais reisais vietinio susisiekimo maršrutais kainos ir tarifai turi būti nustatomi ir peržiūrimi ne tik atitinkamo laikotarpio galiojančias imperatyvias normas, bet ir kitas kodekso leidžiamas savivaldybės tarybos patvirtintas nuostatas. Kadangi kainų ir tarifų dydžių nustatymą sąlygoja įvairūs veiksniai, visais atvejais turi būti įteisintos konkrečios šių kainų ir tarifų nustatymo bei jų peržiūrėjimo savivaldybėje aplinkybės, kriterijai ar priežastys bei jų tvirtinimo procedūros.

Peržiūrėjus auditui pateiktus dokumentus, nustatyta, kad iki 2016-07-01 galiojo 2008 metais nustatytas vietinio (priemiestinio) reguliaraus susisiekimo maršrutais tarifas⁵⁸. Nuo 2008 metų tarifas buvo peržiūrėtas tik 2016 metais. 2016 m. gegužės 27 d. rajono Savivaldybės tarybos sprendimu⁵⁹ nustatytas toks pat 0,08 Eur tarifas ir papildyta, kad kaina už keleivio vežimą vietinio susisiekimo maršrutais apskaičiuojama keleivio nuvažiuotą kilometrų skaičių dauginant iš 0,08 ir gautą rezultatą apvalinant pagal matematinės skaičių apvalinimo taisyklės 0,10 Eur tikslumu (kaina už keleivio vežimą nurodoma vieno skaitmens po kablelio tikslumu).

Pasiteiravus bendrovės vadovo, ar buvo peržiūrimas minėtas tarifas, mus informavo (2017-11-24 el. p), kad tarifas buvo peržiūrėtas tik 2014 m. pabaigoje, prieš įvedant Eurą ir 2016 m.

⁵⁷ Lietuvos Respublikos kelių transporto kodeksas, 1996-11-19 Nr. I-1628, 16 str. 2 d.

⁵⁸ Zarasų rajono savivaldybės tarybos 2008-10-30 sprendimas Nr. T-212 „Dėl keleivių vežimo reguliariais reisais vietinio susisiekimo maršrutais tarifų nustatymo“.

⁵⁹ Zarasų rajono savivaldybės tarybos 2016-05-27 sprendimas Nr. T-145 „Dėl Zarasų rajono savivaldybės tarybos 2008 m. spalio 30 d. sprendimo Nr. T-212 „Dėl keleivių vežimo reguliariais reisais vietinio susisiekimo maršrutais tarifų nustatymo ir 2008 m. vasario 7 d. Zarasų rajono savivaldybės tarybos sprendimo Nr. T-20 pripažinimo netekusiu galios“ pakeitimo“.

autobusų vairuotojų ir keleivių patogumui buvo nustatytos kainos apvalinimo taisyklės. Akcinių bendrovių įstatymas⁶⁰ nustato, kad Bendrovės vadovas savo veikloje vadovaujasi įstatymais, kitais teisės aktais, bendrovės įstatais, valdybos sprendimais ir pareiginiiais nuostatais ir atsako už bendrovės veiklos organizavimą bei jos tikslų įgyvendinimą. Tuo tarpu valdyba analizuoja ir vertina bendrovės vadovo pateiktą medžiagą apie bendrovės veiklos organizavimą. Tačiau tarp pateiktų dokumentų radome tik vieną 2016-01-11 vadovo raštą dėl keleivių vežimo reguliariais reisais vietinio susisiekimo maršrutais tarifo peržiūrėjimo, valdybos sprendimų šiuo klausimu nebuvo.

Nustatyta, kad Zarasų rajono savivaldybės administracija nėra patvirtinusi teisės aktų, kuriais būtų įtvirtintos važiavimo vietiniais maršrutais kainų bei tarifų keitimo taip pat vietinio susisiekimo maršrutų organizavimo, jų panaikinimo ar atnaujinimo procedūros, kurios apima visas šias sprendimų priėmimo aplinkybes (nustato kriterijus, priežastis, veiksmus ir kt.). Būtent tokių procedūrų nebuvimas negarantuoja išsamios ir periodinės kainų ir maršrutų peržiūros, kuri padėtų užtikrinti minėtais klausimais priimtų sprendimų teisėtumą, jų efektyvumą bei rezultatyvumą. Neužtikrinama, kad keleivių vežimo vietinio susisiekimo autobusų maršrutais tarifų dydžiai būtų peržiūrimi kiekvienais metais, o rengiant savivaldybės tarybos sprendimų projektus dėl kainų nustatymo, neatsižvelgiama į teisės aktais nustatytus keleivių vežimo kainų ir tarifų dydžių nustatymo principus, prognozuojant ir nustatant kainas. Taip pat nepakankamai įvertinamos galimos vežėjo pajamų kitimo aplinkybės dėl tam tikrų mokesčių pasikeitimų, kurios lemia didėjančius ir savivaldybės biudžeto lėšomis kompensuotinus keleivių vežimo vietinio susisiekimo maršrutais nuostolius.

2.2. Nuostolingų maršrutų ir lengvatinių bilietų kompensavimas

Pagrindinis Bendrovės pajamų šaltinis yra gautos pajamos už parduotus bilietus, taip pat kompensacijos už lengvatinius bilietus. Žemiau esančioje 2 lentelėje nurodyta, kiek keleivių buvo pervežta (kiek parduota bilietų) 2015–2017 metais ir kiek gauta pajamų.

2 lentelė. Vietinio reguliaraus susisiekimo maršrutais pervežtų keleivių skaičius ir gautos pajamos

Keleiviai	2015 m.	Pajamos, tūkst. Eur	2016 m.	Pajamos, tūkst. Eur	2017 m. per 9 mėn.	Pajamos per 9 mėn., tūkst. Eur	Pastabos
Mokiniai	90 589	94,3	85 119	81,8	57 701	54,2	
Keleiviai be nuolaidų	28 967		29 395		21 187		
Iš viso už bilietus		38,1		37,2		28,0	Šioje eilutėje nurodytos visos pajamos už bilietus (kartu su lengvatiniais)
Keleiviai su 50 % nuolaida (kompensuoja savivaldybė)	17 981	9,1	16 703	8,3	11 925	6,0	Šiose eilutėse nurodytos pajamos gautos iš savivaldybės, t. y. išlaidų (negautų pajamų) dėl keleiviams suteiktų

⁶⁰ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas, 2003-12-11 redakcija Nr. IX-1889 37 str. 12 d.

Keleiviai su 80 % nuolaida (kompensuoja savivaldybė)	4 836	3,9	4 977	4,0	3 485	2,9	važiavimo vietinio (priemiestinio) reguliaraus susisiekimo autobusais lengvatų, kompensavimas
---	-------	-----	-------	-----	-------	-----	---

Šaltinis - Bendrovės pateikti sąskaitų apyvartos žiniaraščiai, pajamų pagal pervežimų rūšis suvestinės

Vadovaujantis Vyriausybės patvirtintu Nuostolių, patirtų vykdant viešųjų paslaugų įsipareigojimus, kompensacijos apskaičiavimo tvarkos aprašu⁶¹, 2016 m. sausio 26 d. Zarasų rajono savivaldybės administracija pasirašė Viešųjų paslaugų teikimo sutartį⁶², pagal kurią Vežėjo nuostoliai, susidarę vežant keleivius vietinio (priemiestinio) reguliaraus susisiekimo kelių transporto maršrutais, kompensuojami iš Zarasų rajono savivaldybės biudžeto. Pagal šią sutartį vežėjas, pasibaigus ataskaitiniam kalendoriniam mėnesiui, pateikia savivaldybei patirtų nuostolių nustatytos formos ataskaitas bei vadovo ir vyr. finansininko pasirašytą pažymą, kurioje yra nurodyti rodikliai, pagal kuriuos paskaičiuotos reikšmės. Savivaldybė, įvertinusi ataskaitas ir kitus dokumentus, kiekvieną mėnesį vežėjui kompensuoja patirtus nuostolius, susidariusius teikiant viešąsias keleivinio transporto paslaugas. Peržiūrėjus finansinius dokumentus nustatyta, kad vežėjas visus reikiamus dokumentus savivaldybei teikia laiku. Patikrinus keletą įrašų, darytina išvada, kad rodikliai pateikti teisingi ir kompensacijos dydis apskaičiuotas teisingai. Visas ataskaitas ir kitus pateiktus dokumentus patikrina Zarasų rajono savivaldybės administracijos Turto valdymo ir viešųjų pirkimų skyrius, kuriam yra pavesta ši funkcija.

Norėdami patikrinti, kaip atliekami mokėjimai, paprašėme savivaldybės administracijos pateikti 2015–2017 metų sąskaitų apyvartos žiniaraščius dėl nuostolių kompensavimo. Nustatyta, kad Bendrovei kompensacijos už nuostolingus maršrutus buvo mokamos laiku, tačiau atkreiptinas dėmesys, kad kiekvienų metų pabaigoje Bendrovė pateikia sąskaitas su mažesne suma nei yra iš tikrųjų ir padengiama tik dalis nuostolio, o kita dalis perkeliama į ateinančius metus. Teisės aktai numato, kad Savivaldybė kiekvieną mėnesį kompensuoja vežėjams patirtus nuostolius, susidariusius teikiant viešąsias keleivinio kelių transporto paslaugas iš savo biudžeto. Nors formuojant Savivaldybės biudžetą yra įvertinamas lėšų poreikis, tačiau dažnai nenumatoma pakankamai šių lėšų, pilnai neatsiskaitoma su Bendrove.

Pavyzdys. 2015-12-28 padarytas įrašas, kad pateikta 7518,84 Eur sąskaita ir 2015-12-29 ši suma apmokėta. Kita nuostolio dalis įtraukta 2016-01-29 ir apmokėta 2016-02-04). Vadinasi, 2015 metų sąnaudos yra nurašomos 2016 metais. Tokia pati situacija stebima ir 2016 metų pabaigoje, kompensuota tik dalis nuostolio – 4853,35 Eur.

Todėl teigtina, kad rajono Savivaldybės administracija nesilaiko VSAFAS 11-ojo standarto nuostatų, kuris nurodo, kad sąnaudos pripažįstamos ir apskaitoje registruojamos tą ataskaitinį laikotarpį, kurį jos buvo padarytos.

⁶¹ Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2010-07-20 įsakymas Nr. 3-457 „Dėl nuostolių, patirtų vykdant keleivinio kelių transporto viešųjų paslaugų įsipareigojimus, kompensacijos apskaičiavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

⁶² 2016 m. sausio 26 d. Viešųjų paslaugų sutartis Nr. SR-65/S-440.

Vežėjo išlaidos (negautos pajamos) dėl keleiviams suteiktų važiavimo vietinio (priemiestinio) reguliaraus susisiekimo autobusais lengvatų, nustatytų Transporto lengvatų įstatymo⁶³ 5 straipsnio 1–7 punktuose, kompensuojamos iš Zarasų rajono savivaldybės biudžeto pagal 2005 m. rugsėjo 13 d. vežėjo išlaidų atlyginimo sutartį Nr. 26-399. Peržiūrėjus finansinius dokumentus nustatyta, kad kompensacijos už lengvatinius bilietus mokamos laiku.

3. Zarasų rajono bendrojo lavinimo mokyklų mokinių pavėžėjimas mokykliniais autobusais

3.1. Mokinių pavėžėjimo mokykliniais autobusais organizavimas

Zarasų rajono savivaldybės tarybos⁶⁴ sprendimu nuo 2011 m. rugsėjo 1 d. Bendrovei pavesta teikti *Zarasų rajono bendrojo lavinimo mokyklų mokinių*, gyvenančių kaimo gyvenamosiose vietovėse (išskyrus mokinius, pavežamus reguliariojo susisiekimo maršrutais), pavėžėjimo į mokyklas ir atgal, neformaliojo ugdymo renginius, ekskursijas, egzaminų centrus ir kt. paslaugas. Vykdydama rajono Savivaldybės tarybos sprendimą, Bendrovė su Zarasų rajono savivaldybės administracija pasirašė Zarasų rajono bendrojo lavinimo mokyklų mokinių pavėžėjimo paslaugų teikimo sutartį⁶⁵, kuria vadovaudamasi šias paslaugas teikė ir audituojamuoju laikotarpiu.

Paslaugos teikimui Bendrovei 2011 metais perduota⁶⁶ 20 metų laikotarpiui pagal panaudos sutartį laikinai neatlygintinai valdyti ir naudoti 13 mokyklinių autobusų, iš kurių 3 dėl visiško fizinio susidėvėjimo 2014 metais grąžinti⁶⁷ Zarasų rajono savivaldybei. Šiuo metu Bendrovė panaudos pagrindais valdo 10 mokyklinių autobusų, kurie taip pat yra seni ir visiškai nudėvėti. Iš dešimties mokyklinių autobusų, aštuoni eksploatuojami daugiau nei 10 metų. Dėl šios priežasties mokykliniai autobusai dažnai genda, o sąnaudos jų remontui auga. Bendrovėje, remonto darbus atliekant savo dirbtuvėse, vien tik atsarginėms dalims ir agregatams išleista: 2015 metais – 5,8 tūkst. Eur, 2016 metais – 6,8 tūkst. Eur, 2017 metais – 6,3 tūkst. Eur.

Siekiant užtikrinti nenutrūkstamą ir savalaikį mokinių pavėžėjimą, taip pat mažinant šios veiklos išlaidas, vietoje sugedusių mokyklinių autobusų ar esant mažam vežamų mokinių skaičiui, jų pavėžėjimui į mokyklas ir kitus renginius pradėti naudoti Bendrovės reguliaraus susisiekimo maršrutams skirti autobusai ar net lengvosios transporto priemonės. Jei 2015–2016 metais vietoj mokyklinių autobusų mokinių pavėžėjimui į mokyklas ir kitus renginius naudojant Bendrovės

⁶³ Lietuvos Respublikos Transporto lengvatų įstatymas, 2000-03-30 Nr. VIII-1605, 5 str. 1–7 p.

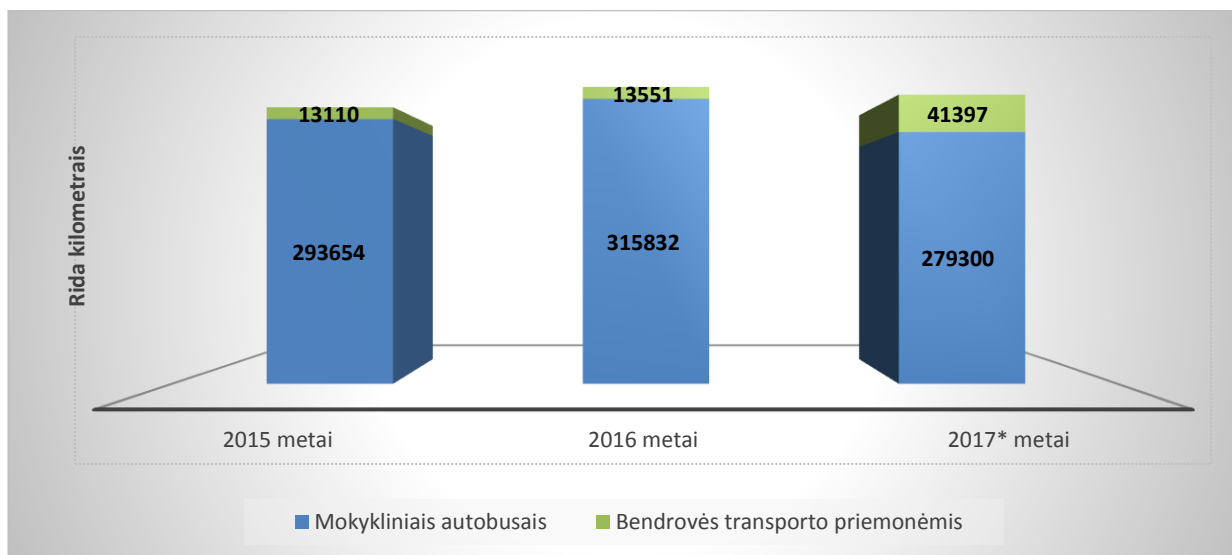
⁶⁴ Zarasų rajono savivaldybės tarybos 2011-05-26 sprendimas Nr. T-50 „Dėl pavedimo teikti mokinių pavėžėjimo paslaugas“.

⁶⁵ Zarasų rajono savivaldybės administracijos ir UAB „Zarasų autobusai“ 2011-08-24 pasirašyta Zarasų rajono bendrojo lavinimo mokyklų mokinių pavėžėjimo paslaugų teikimo sutartis Nr. 26-11-470/S-113.

⁶⁶ 2011-08-29 Valstybės turto, perduodamo pagal panaudos sutartį, perdavimo ir priėmimo aktu Nr. 23-142/2-185 priimta 12 mokyklinių autobusų ir 2011-08-24 Zarasų rajono savivaldybės turto, perduodamo pagal panaudos sutartį, perdavimo ir priėmimo aktu Nr. 23-121/S-115 priimtas 1 mokyklinis autobusas.

⁶⁷ 2014-07-25 Turto perdavimo ir priėmimo aktu Nr. 1-256/23T-120 Zarasų rajono savivaldybei grąžinti 3 nuosavybės teise valstybei priklausantys mokykliniai autobusai.

transporto priemonės buvo pravažiuota po 13 tūkst. km, t. y. apie 4 proc. nuo tų metų mokinių pavėžėjimo (neįskaitant mokinių vežimo reguliaraus susisiekimo maršrutais) ridos, tai 2017 metais vietoje mokyklinių autobusų į mokyklas ir įvairius renginius vežant mokinius Bendrovės reguliaraus susisiekimo maršrutams skirtais autobusais ar lengvojo transporto priemonėmis mokiniai buvo vežti 41,4 tūkst. km arba 12,9 proc. nuo visos su mokinių pavėžėjimu (neįskaitant mokinių vežimo reguliaraus susisiekimo maršrutais) susijusios ridos (žr. 5 pav.).

* Šaltinis – Autobusų kelionės lapų apdorojimo programos ataskaitos Vairuotojų darbo rodiklių analizė, *2017 metų duomenys preliminarūs

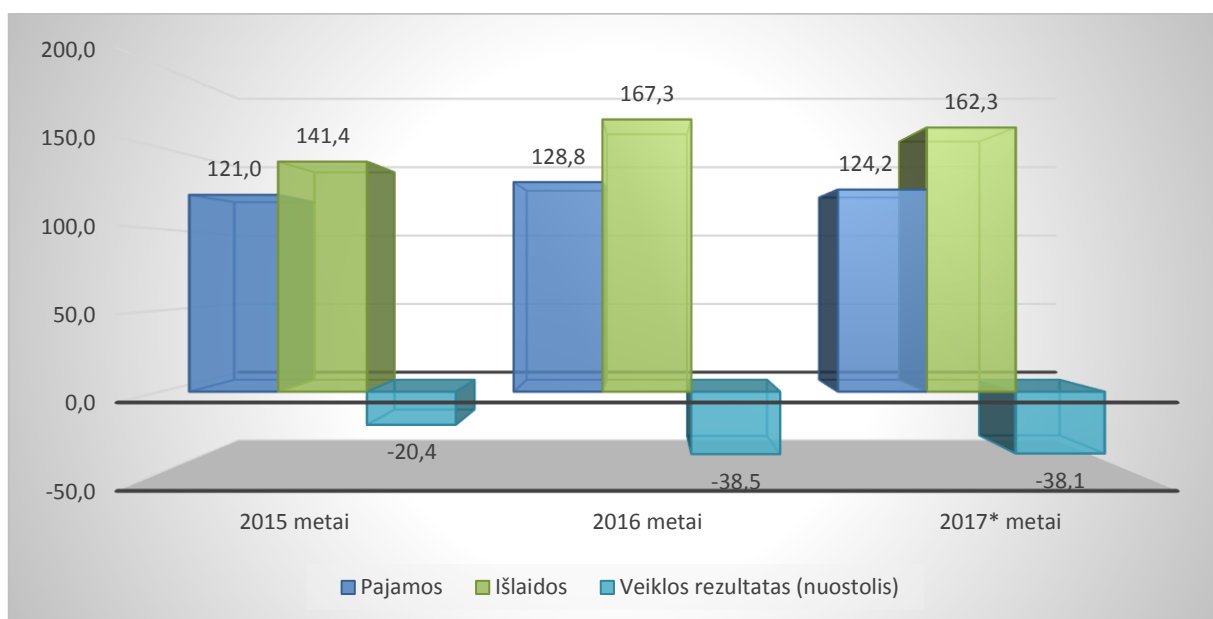
5 pav. Mokinių pavėžėjimas mokykliniais autobusais ir bendrovės transporto priemonėmis 2015–2017 metais

3.2. Mokinių pavėžėjimo mokykliniais autobusais paslauga Bendrovei nuostolinga veikla

Audituojamuoju laikotarpiu mokinių pavėžėjimo mokykliniais autobusais veikla Bendrovei buvo nuostolinga. Nors 2016 metais Bendrovė iš šios veiklos gavo 7,8 tūkst. Eur daugiau pajamų nei 2015 metais, tačiau mokinių pavėžėjimo išlaidos 2016 metais, lyginant su 2015 metais, padidėjo 25,9 tūkst. Eur. Todėl lyginamuoju laikotarpiu iš mokinių pavėžėjimo mokykliniais autobusais veiklos patirtas nuostolis padidėjo 18,1 tūkst. Eur. Bendrovė, vykdydama rajono Savivaldybės tarybos pavedimą⁶⁸ mažinti administravimo išlaidas, 2017 metais ėmėsi papildomų taupymo priemonių ir sumažino visas išlaidas, iš jų mokinių pavėžėjimo išlaidas sumažino 5,0 tūkst. Eur arba 3,0 proc., tačiau šių priemonių nepakako, kad vežant mokinius mokykliniais autobusais įmonė nepatirtų nuostolių. Detaliau Bendrovės pajamos iš mokinių pavėžėjimo mokykliniais autobusais

⁶⁸ Zarasų rajono savivaldybės tarybos 2017-04-28 sprendimas Nr. T-71 „Dėl uždarnosios akcinės bendrovės „Zarasų autobusai“ 2016 metų finansinių ataskaitų rinkinio tvirtinimo, pelno (nuostolių) paskirstymo ir pritarimo direktoriaus veiklos ataskaitai“, 4 p.

veiklos, šiai veiklai vykdyti patirtos išlaidos ir veiklos rezultatas (nuostolis) 2015–2017 metais pateikti 6 pav.

Šaltinis – Bendrovės pajamų ir išlaidų 2015–2017 metų suvestinės pagal pervežimų rūšis,*2017 metų išlaidos preliminarios

6 pav. Mokinių pavėžėjimo mokykliniais autobusais pajamos, išlaidos ir veiklos rezultatai 2015–2017 metais, tūkst. Eur

Palyginimui: Lietuvoje mokinių pavėžėjimą į mokyklas ir kitus renginius mokykliniais autobusais vykdo ne pačios mokymo įstaigos, o pasirinkti šių paslaugų teikėjai tik Zarasų ir Jurbarko rajonuose. Jurbarko rajono savivaldybėje teikti mokinių pavėžėjimo mokykliniais autobusais paslaugas pavesta UAB Jurbarko autobusų parkui. Nors pagal koncesijos sutartį savivaldybėje taikoma visiškai kitokia nei mūsų rajone mokinių pavėžėjimo paslaugos apmokėjimo sistema, tačiau pagal viešoje internetinėje erdvėje⁶⁹ randamus UAB Jurbarko autobusų parko 2016 metų veiklos ataskaitos duomenis, mokinių pervežimo mokykliniais autobusais veikla šioje įmonėje taip pat nuostolinga (2015 m. nuostolis – 4,1 tūkst. Eur, 2016 m. – 45,3 tūkst. Eur).

3.3. Patvirtinti mokinių pavėžėjimo mokykliniais autobusais įkainiai nepadengia patiriamų išlaidų

Teikiant mokinių pavėžėjimo mokykliniais autobusais paslaugas, Bendrovė taiko rajono savivaldybės tarybos sprendimu⁷⁰ 2011 metais patvirtintus įkainius (0,38 Eur be PVM už vieną ridos kilometrą ir 2,17 Eur už vieną prastovos valandą), kurie nuo to laiko nebuvo keičiami. Tuo tarpu dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais didinamo minimaliojo darbo užmokesčio (nuo

⁶⁹ <https://www.infolex.lt/jurbarkas1/Default.aspx?Id=3&DocId=22285>.

⁷⁰ Zarasų rajono savivaldybės tarybos 2011-05-26 sprendimas Nr. T-50 „Dėl pavedimo teikti mokinių pavėžėjimo paslaugas“, 3 p.

232 Eur/mėn. 2011 m. iki 380 Eur/mėn. 2017 m., pokytis +64 proc.) padidėjo ir Bendrovės mokyklinių autobusų vairuotojų bei remonto ir kitų pagalbinių darbuotojų darbo užmokestis bei atitinkamai padidėjo darbdavio mokamos socialinio draudimo įmokos. Atsižvelgiant į tai, kad mokyklinių autobusų vairuotojų darbo užmokesčio su socialinio draudimo įmokomis sąnaudos ir mokinių pavėžėjimo veiklai priskirtų pagalbinių darbuotojų procentinės dalies darbo užmokesčio su socialinio draudimo įmokomis sąnaudos bendrai sudaro apie 50 proc. nuo visų šios veiklos sąnaudų, minimaliojo darbo užmokesčio padidėjimas ženkliai padidino šios veiklos išlaidas. Taip pat, kaip jau rašėme, senstant mokyklinių autobusų parkui, nuolatos didėja šių autobusų remonto sąnaudos.

Pastaraisiais metais prie mokinių pavėžėjimo paslaugos nuostolio didinimo prisidėjo ir tai, kad pagal Švietimo ir mokslo ministerijos vykdomą Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2013–2017 metais programą 2016 metais po naują autobusą buvo perduota Zarasų r. Dusetų Kazimiero Būgos gimnazijai ir Zarasų r. Antazavės Juozo Gruodžio gimnazijai, o 2017 metais – Zarasų „Santarvės“ pradinėi mokyklai. Tad nuo 2016 metų mokinių pavėžėjimą vykdo ir pačios mokyklos. Tačiau Antazavės Juozo Gruodžio gimnazija ir Zarasų „Santarvės“ pradinė mokykla naujais geltonaisiais autobusais vežioja tik dalį savo mokinių, o kitos dalies mokinių pavėžėjimą senais mokykliniais autobusais vykdo Bendrovė. Dėl šios priežasties Bendrovė negali sumažinti mokyklinių autobusų vairuotojų skaičiaus, nors pavėžėjimo apimtys ir sumažėjo.

Bendrovė 2017-09-11 raštu⁷¹ kreipėsi į rajono Savivaldybės tarybą su prašymu padidinti mokinių pavėžėjimo į mokyklas ir atgal, neformaliojo ugdymo renginius, egzaminų centrus ir kt. mokykliniais autobusais įkainį iki 0,55 Eur (be PVM) už 1 kilometrą. Tačiau šis prašymas rajono Savivaldybės taryboje iki 2017 metų pabaigos nebuvo svarstytas. Atkreiptinas dėmesys, kad 2017 metų rugsėjo mėn. rajono Savivaldybės taryba jau svarstė rajono Savivaldybės biudžetinių įstaigų transporto priemonių nuomos paslaugų kainas ir nusprendė⁷² atskirų transporto priemonių nuomos paslaugų kainas patvirtinti nuo 0,39 Eur/km (Zarasų „Lakštingalos“ mokyklos) iki 0,66 Eur/km (Zarasų sporto centro). Pagal auditui pateiktus duomenis⁷³, Bendrovėje mokinių pavėžėjimo mokykliniais autobusais faktinė vidutinė vieno kilometro kaina be PVM buvo: 2015 metais – 0,46 Eur/km, 2016 metais – 0,51 Eur/km, 2017 metais – 0,51 Eur/km.

Bendrovė mokinių pavėžėjimą vykdo pagal aukščiau minėtą Zarasų rajono bendrojo lavinimo mokyklų mokinių pavėžėjimo paslaugų teikimo sutartį⁷⁴, kurios 8 punkte įtvirtinta nuostata, kad „paslaugų įkainiai, atsižvelgiant į Paslaugų teikėjo finansinius-ekonominius rodiklius, peržiūrimi

⁷¹ UAB „Zarasų autobusai“ 2017-09-11 raštas Nr. 1-338 „Dėl mokinių pavėžėjimo mokykliniais autobusais įkainių nustatymo“.

⁷² Zarasų rajono savivaldybės tarybos 2017-09-21 sprendimas Nr. T-167 „Dėl Zarasų rajono savivaldybės biudžetinių įstaigų transporto priemonių nuomos paslaugų kainų nustatymo“.

⁷³ Mėnesinės Pajamų ir išlaidų suvestinės pagal pervežimų rūšis.

⁷⁴ Zarasų rajono savivaldybės administracijos ir UAB „Zarasų autobusai“ 2011-08-24 pasirašyta Zarasų rajono bendrojo lavinimo mokyklų mokinių pavėžėjimo paslaugų teikimo sutartis Nr. 26-11-470/S-113.

ne rečiau kaip kartą per pusę metų“. Audito metu mes negavome įrodymų, kad sutarties šalys šios nuostatos laikosi, t. y. mums nebuvo pateikti jokie dokumentai, patvirtinantys, kad paslaugų įkainiai peržiūrimi kartą per pusę metų.

Manytume, kad Bendrovė, vykdydama sutarties nuostatą peržiūrėti paslaugų kainas kas pusę metų, privalo pakartotinai kreiptis į Zarasų rajono savivaldybės administraciją ir rajono Savivaldybės tarybą dėl mokinių pavėžėjimo paslaugos kainų peržiūrėjimo.

3.4. Mokyklinių autobusų vairuotojams mokamas atlygis už prastovų laiką

Bendrovėje ieškant vidinių rezervų mažinti nuostolius, patiriamus iš mokinių pavėžėjimo veiklos, dalis mokyklinių autobusų vairuotojų mokinių atostogų metu ir kitu šioje veikloje neužimtu laiku nukreipiami į kitas veiklas (važiuoja reguliaraus susisiekimo maršrutais ir pan.). Tačiau dalies mokyklinių autobusų vairuotojų, ypač vežiojančių mokinius į kaimo mokyklas, nėra galimybių nukreipti į kitas veiklas. Vadovaujantis Darbo kodekso⁷⁵ nuostatomis, Bendrovėje šiems vairuotojams už nedirbtą laiką mokamas darbo užmokesčio kaip už prastovą ne dėl darbuotojo kaltės.

Pagal auditui pateiktus dokumentus⁷⁶, 2016 metais mokyklinių autobusų vairuotojams už 3183,8 val. prastovos valandas iš viso priskaičiuota 7123 Eur darbo užmokesčio. Tai sudarė 13,6 proc. nuo viso mokyklinių autobusų vairuotojams priskaičiuoto ir į mokinių pavėžėjimo išlaidas įtraukto darbo užmokesčio. 2017 metais per sausio–birželio mėn. į mokinių pavėžėjimo išlaidas įtraukta 3899 Eur už apmokėtas 1680,4 val. prastovų valandas ir tai sudarė 11,7 proc. nuo viso sausio–birželio mėn. šiems vairuotojams priskaičiuoto darbo užmokesčio. Tačiau 2017 m. rugsėjo mėn. prasidėjus mokslo metams ir ženkliai sumažinus mokyklinių autobusų vairuotojų nukreipimą į kitas veiklas arba palikus dirbti tik su mokykliniais autobusais, net šešiams mokyklinių autobusų vairuotojams už prastovos valandas priskaičiuotos sumos sudarė nuo 30,4 proc. (A. B.) iki 39,0 proc. (P. P.) nuo visos per mėnesį priskaičiuotos darbo užmokesčio sumos.

Atsižvelgiant į tai, kad mokyklinių autobusų vairuotojų nemažą darbo užmokesčio dalį sudaro priskaitymai už faktiškai nedirbtą laiką, Bendrovėje būtų tikslinga pasinaudoti pasikeitusiomis Darbo kodekso⁷⁷ nuostatomis dėl darbo laiko režimo nustatymo. Šiuo metu galiojančiame Darbo kodekse⁷⁸ numatyta galimybė nustatyti suskaidytos darbo dienos laiko režimą, t. y. kai tą pačią dieną (pamainą) dirbama su pertrauka pailsėti ir pavalgyti, kurios trukmė ilgesnė negu nustatyta maksimali pertraukos pailsėti ir pavalgyti trukmė.

⁷⁵ Lietuvos Respublikos darbo kodeksas, 2002-06-04 Nr. IX-926 (redakcija galiojo iki 2017-06-30), 195 str. 1 d.

⁷⁶ Darbo užmokesčio kortelės, Pajamų ir išlaidų suvestinės pagal pervežimų rūšis.

⁷⁷ Lietuvos Respublikos darbo kodeksas, 2016-09-14 redakcija Nr. XII-2603 (galioja nuo 2017-07-01) 113 str.

⁷⁸ Lietuvos Respublikos darbo kodeksas, 2016-09-14 redakcija Nr. XII-2603 (galioja nuo 2017-07-01) 113 str. 2 d. 4 p.

Manytume, kad atsiradus galimybei nustatyti suskaidytos darbo dienos laiko režimą ir siekiant vairuotojams darbo užmokestį mokėti už faktiškai dirbtą laiką, Bendrovėje siektinas darbo sutarčių sąlygų peržiūrėjimas.

3.5. Ne visada laikomasi pasirašytos mokinių pavėžėjimo sutarties nuostatų

Audito metu nustatyta, kad vykdant Zarasų rajono bendrojo lavinimo mokyklų mokinių pavėžėjimo paslaugų teikimo sutartį⁷⁹, ne visada laikomasi jos sutartinių nuostatų.

Pagal sutarties 2 punktą, dėl paslaugų apimčių, numatant konkrečius mokinių pavėžėjimo maršrutus ir kitus susitarimus, būtinus tinkamam šios sutarties vykdymui, šalys turi susitarti kiekvienais metais iki rugsėjo 1 dienos. Pagal auditui pateiktus dokumentus⁸⁰, 2015–2016 metų maršrutų sąrašai suderinti ir Bendrovės direktoriaus patvirtinti 2015-10-02, 2016–2017 metų – 2016-11-30, 2017–2018 metų – 2017-10-12. Manytume, kad sutartyje numatyta maršrutų suderinimo data rugsėjo 1 d. yra nereali, nes iki rugsėjo 1d. mokyklos paslaugos teikėjui negali pateikti tikslių į mokyklas ateisiančių ir pageidausiančių važinėti mokykliniais autobusais mokinių sąrašų. Faktiškai pačiose mokyklose pirmosiomis rugsėjo mėn. savaitėmis dar derinami mokinių sąrašai, pamokos ir popamokinė veikla.

Sutarties 1 punkte nurodyta, kad sutarties dalykas yra *Zarasų rajono bendrojo lavinimo mokyklų mokinių*, gyvenančių kaimo gyvenamosiose vietovėse (išskyrus mokinius, pavežamus reguliaraus susisiekimo maršrutais), pavėžėjimo į mokyklas ir atgal veikla ir papildomai teikiamos pavėžėjimo į neformaliojo ugdymo renginius, ekskursijas, egzaminų centrus ir kitoms būtinoms mokymo įstaigų reikmėms paslaugos. Sutarties 3 punkte taip pat nurodyta, kad užsakovas, t. y. Zarasų rajono savivaldybės administracija, įsipareigoja pavesti paslaugų teikėjui organizuoti ir vykdyti *Zarasų rajono bendrojo lavinimo mokyklų mokinių pavėžėjimo veiklą*. Pagal auditui pateiktus dokumentus⁸¹ mokykliniais autobusais užsakomaisiais reisais buvo vežami ne tik Zarasų rajono bendrojo lavinimo mokyklų mokiniai, bet ir Zarasų rajono neformaliojo švietimo įstaigų (Zarasų sporto centro, Zarasų ir Dusetų meno mokyklų) mokiniai. O Zarasų rajono savivaldybės administracija Bendrovei apmokėjo tiek rajono bendrojo lavinimo mokyklų mokinių pavėžėjimo į neformaliojo ugdymo renginius, ekskursijas, egzaminų centrus ir kt. paslaugas, tiek neformaliojo švietimo įstaigų mokinių vežiojimo užsakomaisiais reisais paslaugas, nors minėtoje sutartyje⁸² numatyta tik Zarasų rajono bendrojo lavinimo mokyklų mokinių pavėžėjimo paslauga.

⁷⁹ Zarasų rajono savivaldybės administracijos ir UAB „Zarasų autobusai“ 2011-08-24 pasirašyta Zarasų rajono bendrojo lavinimo mokyklų mokinių pavėžėjimo paslaugų teikimo sutartis Nr. 26-11-470/S-113.

⁸⁰ Mokyklinių autobusų, vežančių mokinius į Zarasų rajono bendrojo ugdymo mokyklas ir iš jų, maršrutų grupių sąrašai, 2015–2016 m., 2016–2017 m., 2017–2018 m.

⁸¹ Ataskaitos apie suteiktas Zarasų rajono bendrojo lavinimo mokyklų mokinių pavėžėjimo mokykliniais autobusais paslaugas, Mokinių vežimo užsakomaisiais reisais registrai (MS).

⁸² Zarasų rajono savivaldybės administracijos ir UAB „Zarasų autobusai“ 2011-08-24 pasirašyta Zarasų rajono bendrojo lavinimo mokyklų mokinių pavėžėjimo paslaugų teikimo sutartis Nr. 26-11-470/S-113, 1 p. 3 p.

Atkreipiame dėmesį, kad Zarasų rajono savivaldybės administracija nuo sutarties pasirašymo dienos iki šiol neturi patvirtintos tvarkos, kuria vadovaujantis būtų organizuojamas Zarasų rajono bendrojo lavinimo mokyklų mokinių pavėžėjimas užsakomaisiais reisais į neformaliojo ugdymo renginius, ekskursijas, egzaminų centrus ir kt. ir kurioje būtų aiškiai reglamentuota, kurie pavėžėjimai apmokami Zarasų rajono savivaldybės administracijos iš mokinių pavėžėjimo paslaugai skirtų asignavimų, o kurie užsakymai turėtų būti apmokami tiesiogiai mokymo įstaigų iš joms skirtų asignavimų. Neturint patvirtintos tvarkos, šiuo metu neaišku, kokiais kriterijais vadovaujantis vieni mokymo įstaigų užsakymai priskiriami mokinių pavėžėjimo paslaugoms ir apmokami iš Zarasų rajono savivaldybės administracijos asignavimų, kiti užsakymai nepriskiriami ir apmokami iš pačių mokymo įstaigų asignavimų.

Atskirai norėtume atkreipti dėmesį, kad šio audito metu iš paslaugos užsakovo, t. y. Zarasų rajono savivaldybės administracijos, mums nepavyko gauti informacijos, kokia lėšų suma rajono Savivaldybės biudžete skiriama mokinių pavėžėjimui mokykliniais autobusais. Patvirtintame rajono savivaldybės strateginiame plane⁸³ lėšos mokinių pavėžėjimui mokykliniais autobusais ir mokinių pavėžėjimui reguliaraus susisiekimo maršrutais patvirtintos bendra suma, nors mokinių pavėžėjimo mokykliniais autobusais ir reguliaraus susisiekimo maršrutiniais autobusais paslaugų įkainiai visiškai skirtingi (mokykliniais autobusais – Eur/km, reguliaraus susisiekimo maršrutiniais autobusais – Eur/kel.km).

Pagal sutarties 4.4 papunktį paslaugos teikėjas, t. y. Bendrovė jai perduotus mokyklinius autobusus įsipareigojo naudoti tik šioje sutartyje numatytų paslaugų teikimui, t. y. Zarasų rajono bendrojo lavinimo mokyklų mokinių pavėžėjimui. Tačiau, kaip jau rašėme, nustatyti atvejai, kai mokykliniais autobusais buvo vežti Zarasų rajono neformaliojo švietimo įstaigų (Zarasų sporto centro, Zarasų ir Dusetų meno mokyklų) mokiniai. Taip pat mokykliniai autobusai buvo naudoti ne Zarasų rajono bendrojo lavinimo mokyklų, bet įvairių kitų užsakovų užsakymų vykdymui. Pagal auditui pateiktus dokumentus⁸⁴, 2017 metais mokykliniai autobusai naudoti:

- 2017-03-04 Zarasų rajono jaunimo visuomeninių organizacijų sąjungos „Apskritas stalas“ užsakymu mokykliniu autobusu (garažinis numeris M9) Zarasų jaunieji samariečiai vežti į Šiauliuose organizuotą Jaunųjų samariečių sąskrydį;

- 2017-01-12 mokykliniu autobusu (garažinis numeris M10) vykdytas Zarasų socialinės globos namų užsakymas (maršrutas – po Zarasus – 40 km). Pagal Bendrovės pateiktą papildomą informaciją, šiuo užsakymu į Zarasų socialinės globos namus vežti Zarasų „Santarvės“ pradinės

⁸³ Patvirtintas Zarasų rajono savivaldybės tarybos 2017-02-28 sprendimu Nr. T-1 „Dėl Zarasų rajono savivaldybės 2017–2019 metų strateginio veiklos plano tvirtinimo“ su vėlesniais pakeitimais, 3 programa, 01.01.01.06 priemonė.

⁸⁴ Mokinių vežimo užsakomaisiais reisais registrai (MU).

mokyklos mokiniai su koncertine programa. Vežimo paslaugas Bendrovei apmokėjo paslaugos užsakovas, t. y. Zarasų socialinės globos namai;

- 2017-05-17 mokykliniu autobusu (garažinis numeris M10) vykdytas V. K. užsakymas (maršrutas – Zarasai–Stelmužė–Ilgio ež.–Antazavė–Imbrasas–Zarasai – 92 km.). Pagal Bendrovės pateiktą papildomą informaciją, Zarasų Pauliaus Širvio progimnazijos bibliotekos vedėja organizavo mokiniams ekskursiją. Tačiau, mūsų turimomis žiniomis, šią ekskursiją V.K. organizavo ne kaip progimnazijos darbuotoja, o kaip savarankiška NVŠ paslaugos teikėja.

3.6. Mokinių pavėžėjimo mokykliniais autobusais paslaugoms taikomas 21 proc. pridėtinės vertės mokesčio tarifas

Pagal Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo⁸⁵ 19 straipsnio 1 dalies nuostatas, keleivių ir jų bagažo vežimo paslaugos apmokestinamos taikant standartinį 21 proc. PVM tarifą. Lengvatiniis 9 proc. PVM tarifas pagal Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo⁸⁶ 19 straipsnio 3 dalies 5 punkto nuostatas taikomas tik keleivių vežimo Susisiekimo ministerijos ar jos įgaliotos institucijos arba savivaldybių nustatytais reguliaraus susisiekimo maršrutais paslaugoms bei šių keleivių bagažo vežimo paslaugoms. Pagal Kelių transporto kodeksą⁸⁷, reguliarius reisai – reisai, kuriais keleiviai vežami nustatytu dažnumu ir maršrutais, kelionės metu paimant ir išleidžiant keleivius tam tikslui nustatytose stotelėse, laikantis iš anksto nustatytų tvarkaraščių ir tarifų. O mokinių vežimas į mokyklas ir iš jų pagal Kelių transporto kodeksą⁸⁸ priskiriamas specialiesiems reisams. Įvertinusi šias nuostatas, Valstybinė mokesčių inspekcija išreiškė nuomonę⁸⁹, kad mokinių vežimo specialiaisiais reisais į mokyklas ir iš jų pagal su mokyklomis suderintus ir patvirtintus grafikus apmokestinamos taikant standartinį 21 proc. PVM tarifą.

Pagal mums pateiktą informaciją⁹⁰, 2013 metais, svarstant Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo 19 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą Nr. XIIP-719, seimo narys Algimantas Dumbrava buvo pateikęs siūlymą taikyti lengvatinį PVM tarifą mokinių ir jų bagažo vežimo į mokyklas ir iš jų specialiaisiais reisais paslaugoms. Tačiau šiam siūlymui Lietuvos Respublikos Seimas 2013-06-27 posėdyje nepritarė. Lietuvos savivaldybių asociacija ir Jurbarko rajono savivaldybės administracija 2013-12-10 taip pat teikė siūlymą inicijuoti Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo 19 straipsnio pakeitimą, numatant jame mokinių ir jų bagažo vežimo į mokyklas ir iš jų specialiaisiais reisais paslaugoms taikyti lengvatinį 9 proc. PVM tarifą. Tuo metu Finansų ministerija išreiškė nuomonę⁹¹,

⁸⁵ Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymas, 2002-03-05 Nr. IX-751, 19 str.1 d.

⁸⁶ Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymas, 2002-03-05 Nr. IX-751, 19 str. 3 d. 5 p.

⁸⁷ Lietuvos Respublikos kelių transporto kodeksas, 1996-11-19 Nr. I-1628, 18 str. 3 d.

⁸⁸ Lietuvos Respublikos kelių transporto kodeksas, 1996-11-19 Nr. I-1628, 18 str. 5 d.

⁸⁹ Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2013-03-08 raštas Nr. (32.39-PVM)-RM-1590 „Dėl pridėtinės vertės mokesčio įstatymo 19 straipsnio taikymo“.

⁹⁰ Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2014-02-05 raštas Nr. ((14.6-02)-5K-1327170-5K-1327590)-6K-1401137.

⁹¹ Ten pat.

kad šis pasiūlymas yra svarstytinas, tačiau Lietuvos Respublikos Seimas vėlgi šiam siūlymui nepritarė.

Manytume, kad Lietuvos Respublikos Seime pasikeitus valdančiajai daugumai būtų tikslinga iš naujo inicijuoti Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo nuostatas dėl lengvatinio PVM tarifo taikymo mokinių ir jų bagažo vežimo į mokyklas ir iš jų specialiaisiais reisais paslaugoms.

3.7. Mokinius vežantiems mokykliniams autobusams reikalingos licencijos

Pagal Kelių transporto kodeksą⁹², keleivių vežimo autobusais už atlygį veiklą gali vykdyti tik vežėjai, turintys nustatyta tvarka išduotą licenciją. Bendrovė 2017 metų pabaigoje turėjo Licenciją Nr. 43-20 vežti keleivius vietinio susisiekimo maršrutais ir jos kopijas 14 vietinio reguliaraus susisiekimo maršrutais važinėjančių autobusų bei Licenciją Nr. LIC-001263-EBKL verstis keleivių vežimu autobusais tarptautiniais maršrutais ir Lietuvos Respublikos teritorijoje ir jos kopijas 19 tarpmiestinio reguliaraus susisiekimo maršrutais važinėjančių autobusų. Bet Bendrovė niekada neturėjo licencijų mokinius į mokyklas ir iš jų vežiojantiems mokykliniams autobusams, kadangi mokyklose naudojamiems mokykliniams autobusams jų niekada nereikėjo. Tačiau Valstybinės kelių transporto inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos pareigūnų nuomone⁹³, Bendrovei vežant mokinius mokykliniais autobusais, šioms transporto priemonėms taip pat privalu turėti licencijas (ar jų kopijas).

Vadovaujantis Kelių transporto veiklos licencijavimo taisyklėmis⁹⁴, licencijas ir jų kopijas, suteikiančias teisę vežti keleivius autobusais tarptautiniais maršrutais ir Lietuvos Respublikos teritorijoje, išduoda Valstybinė kelių transporto inspekcija prie Susisiekimo ministerijos, o licencijas ir jų kopijas verstis keleivių vežimu autobusais vietinio susisiekimo maršrutais išduoda savivaldybės vykdomoji institucija. Tačiau pagal Europos parlamento ir tarybos reglamento (EB) Nr. 1071/2009⁹⁵ nuostatas, norint gauti licencijas, įmonė turi disponuoti kapitalu ir rezervais, kurių vertė ne mažesnė kaip 9 000 Eur, kai naudoja tik vieną transporto priemonę, ir po 5 000 Eur už kiekvieną papildomai naudojamą transporto priemonę. Kaip jau minėjome, Bendrovė 2017 metų pabaigoje turėjo licencijas 33 transporto priemonėms ir, atsižvelgiant į jos disponuojamą nuosavą kapitalą⁹⁶, šiuo metu neturi galimybių gauti daugiau licencijų (ar jų kopijų). Bendrovėje neišsprendus licencijų įsigijimo mokinių

⁹² Lietuvos Respublikos kelių transporto kodeksas, 1996-11-19 Nr. I-1628, 8 str. 1 d.

⁹³ Valstybinės kelių transporto inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos pareigūnai 2017-03-07 patikrino Bendrovės vairuotojo vairuojamą mokyklinį autobusą ir konstatavo, kad „vairuotojas nepateikė licencijos kortelės arba Bendrijos licencijos kopijos, tokiu būdu buvo pažeisti Kelių transporto veiklos licencijavimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. gruodžio 7 d. nutarimu Nr. 1434, 8 punkto reikalavimai“, surašė Administracinio nusižengimo protokolą ir paskyrė baudą.

⁹⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011-12-07 nutarimu Nr. 1434 patvirtintos Kelių transporto veiklos licencijavimo taisyklės, 4 p., 9 p., 10 p.

⁹⁵ Europos parlamento ir tarybos reglamentas (EB) Nr. 1071/2009, 2009-10-21, 7 str.1 d.

⁹⁶ Pagal UAB „Zarasų autobusai“ 2016-12-31 Balanso duomenis, nuosavas kapitalas sudarė 169949 Eur, licencijos padengtos 169000 Eur (9000+32x5000).

pavėžėjimui skirtiems mokykliniams autobusams klausimo, vėl gali būti skiriamos baudos bei yra rizika, kad gali būti panaikintos jau suteiktos licencijos reguliaraus susisiekimo maršrutiniams autobusams.

4. Savikainos skaičiavimas ir išlaidų paskirstymas ne visiškai atitinka patvirtintos tvarkos nuostatas

Bendrovės valdymui reikalingos informacijos rinkimas, sisteminimas, įvertinimas ir pateikimas priskiriamas įmonės valdymo apskaitai. Bendrovės direktoriaus įsakymu⁹⁷ patvirtintame Paslaugų savikainos skaičiavimo tvarkos apraše (toliau – tvarkos aprašas) nurodyta, kad paslaugų savikainos skaičiavimas priskiriamas prie bendrovės valdymo apskaitos. Audito metu analizavome šio tvarkos aprašo nuostatas bei tikrinome, ar patirtos išlaidos teisingai ir pagal tvarkos aprašą priskiriamos atskiroms paslaugų rūšims.

Tvarkos aprašas Bendrovėje patvirtintas 2010 metais⁹⁸, todėl jame išskirtos trys tuo metu teiktos pagrindinės paslaugų rūšys (keleivių vežimo tolimojo reguliaraus susisiekimo kelių transporto maršrutais, keleivių vežimo vietinio reguliaraus susisiekimo kelių transporto maršrutais ir keleivių vežimo užsakomaisiais, vienkartiniais tarptautiniais bei specialiaisiais reisais), kurioms savikaina turėtų būti skaičiuojama vadovaujantis šiuo tvarkos aprašu. Audituojamu laikotarpiu Bendrovėje šalia jau minėtų paslaugų rūšių skaičiuojama ir specialiųjų mokinių pavėžėjimo reisų savikaina. Nors tvarkos apraše nurodyta, kad „esant bendrovės valdymo poreikiui, gali būti skaičiuojama ir kitų keleivių vežimo paslaugų savikaina“, tačiau manytume, kad rajono Savivaldybės tarybai pavedus⁹⁹ Bendrovei teikti Zarasų rajono bendrojo lavinimo mokyklų mokinių, gyvenančių kaimo gyvenamosiose vietovėse pavėžėjimo į mokyklas ir atgal, neformaliojo ugdymo renginius, ekskursijas, egzaminų centrus ir kt. paslaugas mokykliniais autobusais, Bendrovėje, atsižvelgiant į pasikeitusias paslaugų teikimo sąlygas, turėjo būti peržiūrėtos tvarkos aprašo nuostatos dėl patirtų tiesioginių išlaidų priskyrimo ir netiesioginių išlaidų paskirstymo paslaugų rūšims.

Audito metu nustatyta, kad nepatikslinus tvarkos aprašo, audituojamu laikotarpiu ne visos išlaidos, patirtos vežant mokinius į mokyklas ir renginius, priskiriamos mokinių pavėžėjimo išlaidoms. Sugedus mokykliniam autobusui, mokiniai į mokyklas ir renginius vežami Bendrovės autobusais, skirtais keleivių vežimui reguliaraus susisiekimo maršrutais. Tačiau išlaidos, patirtos vežant mokinius šiais autobusais, nepriskiriamos mokinių pavėžėjimo išlaidų grupei, t. y. šioms išlaidoms iki audito pradžios nebuvo priskiriamos tiesioginės išlaidos (pvz., darbo užmokestis), taip

⁹⁷ UAB „Zarasų autobusai“ direktoriaus 2010-12-22 įsakymu Nr. 5-49 „Dėl savikainos skaičiavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtintas „Paslaugų savikainos skaičiavimo tvarkos aprašas“.

⁹⁸ UAB „Zarasų autobusai“ direktoriaus 2010-12-22 įsakymu Nr. 5-49 „Dėl savikainos skaičiavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtintas „Paslaugų savikainos skaičiavimo tvarkos aprašas“, 7 p.

⁹⁹ Zarasų rajono savivaldybės tarybos 2011-05-26 sprendimas Nr. T-50 „Dėl pavedimo teikti mokinių pavėžėjimo paslaugas“.

pat nepriskiriamos išlaidos, kurios skirstomos pagal ridą (pvz., kuro ir kt.) bei netiesioginės išlaidos. Mokinių pavėžėjimo išlaidoms nepriskyrus visų su pavėžėjimu susijusių išlaidų, gali būti sumažinta Bendrovės paskaičiuota mokinių pavėžėjimo vieno kilometro savikaina.

Siekiant taupyti patiriamas išlaidas, mokyklinių autobusų vairuotojai, tuo metu kai neveža mokinių į mokyklas ar kitus renginius, skiriami vežti keleivius Bendrovės autobusais vietinio ar tolimojo reguliaraus susisiekimo maršrutais. Tačiau šių mokyklinių autobusų vairuotojų darbo užmokestis audituojamu laikotarpiu atskirų paslaugų rūšių išlaidoms buvo priskiriamas nevienodai. Pagal auditui pateiktus dokumentus, 2015–2016 metais visas mokyklinių autobusų padalinio vairuotojams priskaičiuotas darbo užmokestis buvo priskiriamas mokinių pavėžėjimo išlaidų grupei nepriklausomai nuo to, su koku autobusu (mokykliniu ar maršrutiniu) ir mokinius ar reguliaraus susisiekimo maršrutų keleivius jie vežė. 2017 metų pradžioje mokinių pavėžėjimo išlaidoms buvo priskiriamos jau ne visų, o tik dalies mokyklinių autobusų padalinio vairuotojų darbo užmokestis, tačiau vėlgi nebuvo neatsižvelgiama į tai, ar vairuotojas visą mėnesį vežiojo tik mokinius, ar vežiojo tiek mokinius, tiek keleivius reguliaraus susisiekimo maršrutais. Pavyzdžiui, pagal auditui pateiktas Vairuotojų darbo apskaitos korteles, sausio mėn. mokyklinių autobusų padalinio vairuotojas S. Ž. iš viso dirbo 173,4 val., iš jų: mokinius vežė 6,9 val., vietinio reguliaraus susisiekimo maršrutuose dirbo 72,5 val., tolimojo reguliaraus susisiekimo maršrutuose – 91,6 val. ir 2,4 val. dirbo bendrai ūkyje, tačiau, remiantis Autobusų vairuotojų darbo užmokesčio paskirstymo pagal pervežimų rūšis suvestinės duomenimis, visas per mėnesį vairuotojui priskaičiuotas darbo užmokestis priskirtas „mokyklinių reisų“, t. y. mokinių pavėžėjimo išlaidoms; vasario mėn. mokyklinių autobusų padalinio vairuotojas S. V. su mokykliniu autobusu dirbo 45,1 val., vietinio reguliaraus susisiekimo maršrutuose – 7,2 val., užsakymuose – 1 val., tačiau visas per mėnesį priskaičiuotas darbo užmokestis priskirtas prie „tarp miestinių pervežimų“, t. y. tolimojo reguliaraus susisiekimo išlaidų; kovo mėn. mokyklinių autobusų padalinio vairuotojas J. M. iš 135,1 per mėnesį dirbtų valandų su mokykliniu autobusu dirbo 112,4 val., vietinio reguliaraus susisiekimo maršrutuose – 21,7 val. ir ūkyje – 1 val., tačiau visas per mėnesį priskaičiuotas darbo užmokestis priskirtas prie „priemiestinių pervežimų“, t. y. vietinio reguliaraus susisiekimo išlaidų.

Taip pat pastebėta, kad Bendrovėje jau atliekant audito procedūras autobusų vairuotojams priskaičiuotas darbo užmokestis atskirų paslaugų rūšių išlaidoms pradėtas skirstyti bandant atsižvelgti į tai, kokios rūšies paslaugas vairuotojas teikė. Tačiau, nepatikslingus Paslaugų savikainos skaičiavimo tvarkos aprašo¹⁰⁰ ir aiškiau nereglamentavus skirtingais autobusais ir maršrutais važinėjančių vairuotojų darbo užmokesčio paskirstymo tvarkos, Bendrovėje darbo užmokesčio paskirstymas konkrečios rūšies paslaugų išlaidoms nėra nuoseklus ir aiškus tiek išorės, tiek ir vidaus vartotojams.

¹⁰⁰ UAB „Zarasų autobusai“ direktoriaus 2010-12-22 įsakymu Nr. 5-49 „Dėl savikainos skaičiavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtintas „Paslaugų savikainos skaičiavimo tvarkos aprašas“.

Vadovaujantis tvarkos aprašu¹⁰¹, Bendrovės netiesioginės išlaidos ir dalis tiesioginių išlaidų atskiros rūšies paslaugoms priskiriamos naudojant laiko ir ridos paskirstymo bazes, todėl labai svarbu teisingai nustatyti autobusų ridą bei vairuotojų darbo (autobusų panaudojimo) laiką. Bendrovėje visos patirtos išlaidos atskiros rūšies paslaugoms paskirstomos atliekant daug sudėtingų skaičiavimų, naudojantis „Excel“ skaičiuoklės lentelėmis, į kurias pirminiai duomenys iš įvairių suvestinių ataskaitų suvedami rankiniu būdu. Savikainos paskaičiavimo procesus apsunkina tai, kad Bendrovėje naudojamoje Autobusų kelionės lapų apdorojimo programoje mokyklinių autobusų rida, kuras, darbo valandos ir kt. apskaitomi kartu su užsakomųjų maršrutų rida, kuru, darbo valandomis. Savikainos skaičiavimui reikalingi mokyklinių autobusų ir užsakomųjų maršrutų duomenys programos suvestinėse ataskaitose pateikiami bendromis sumomis. Bendrovės vadovybės teigimu, minėta programa yra sena, veikia DOS operacinėje sistemoje ir nėra galimybių joje atskirai išskirti dar vieną paslaugų rūšį, todėl nėra jokių galimybių mokyklinių autobusų ir užsakomųjų maršrutų apskaitą vesti atskirai. Dėl to tam, kad būtų teisingai paskirstytos patirtos mokinių pavėžėjimo ir užsakomųjų reisų išlaidos, vėlgi daug rankinio darbo turi atlikti Bendrovės buhalterė. Tačiau apskaitos operacijas atliekant rankiniu būdu išlieka nemaža klaidų ir netikslumų galimybė.

Analizuojant auditui pateiktus dokumentus, nustatyta, kad netiesioginių ir dalies tiesioginių išlaidų paskirstymo atskiros rūšies paslaugoms „Excel“ skaičiuoklės lentelėse naudojamos tolimojo reguliaraus susisiekiimo ir vietinio reguliaraus susisiekiimo maršrutų ridos ir valandų bazės atitiko Autobusų kelionės lapų apdorojimo programos suvestus ir mėnesinėse ataskaitose pateiktus duomenis. Tačiau mokinių pavėžėjimo ir užsakomųjų reisų ridos ir valandų bazės ne visada atitiko Autobusų kelionės lapų apdorojimo programoje suvestus duomenis. Pavyzdžiui, lyginant 2017 metų sausio–rugsėjo mėn. duomenis, nustatyta:

- užsakomųjų reisų autobusams vykstant į Skandinaviją ir grįžtant iš jos nuvažiuoti kilometrai „Excel“ skaičiuoklėje parengtuose Ridos, degalų sąnaudų ir darbo laiko apskaitos žiniaraščiuose ir Autobusų kelionės lapų apdorojimo programoje priskirti ridai ūkio reikmėms (ūkyje), o Autobusų, naudojamų vežant keleivius, laiko ir ridos paskirstymo pagal pervežimų rūšis suvestinėse, kuriose surinkti ridos ir laiko duomenys naudojami kaip išlaidų paskirstymo bazė, priskirti užsakomųjų reisų ridai;

- Autobusų kelionės lapų apdorojimo programoje suvestas užsakomaisiais reisais važiuosiu autobusų darbo laikas (analizei išskaičiuotas proporcingai pagal suvestinėje nurodytus užsakomaisiais reisais nuvažiuotus kilometrus) nei vieną mėnesį nesutapo su Autobusų, naudojamų vežant keleivius, laiko ir ridos paskirstymo pagal pervežimų rūšis suvestinėje nurodytu darbo laiku (atskirais mėnesiais nesutapimai buvo nuo 6,2 val./mėn. iki 264,4 val./mėn.);

¹⁰¹ UAB „Zarasų autobusai“ direktoriaus 2010-12-22 įsakymu Nr. 5-49 „Dėl savikainos skaičiavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtintas „Paslaugų savikainos skaičiavimo tvarkos aprašas“, 12 p.

- į mokyklas ar renginius mokinius vežant ne mokykliniais, bet Bendrovės autobusais ar lengvaisiais automobiliais nuvažiuoti kilometrai Autobusų, naudojamų vežant keleivius, laiko ir ridos paskirstymo pagal pervežimų rūšis suvestinėse priskiriami mokinių pavėžėjimo maršrutams, tačiau šių transporto priemonių darbo laikas tuo metu, kai vežami mokiniai, jų pavėžėjimui dažniausiai nepriskiriamas (2017 metų sausio mėn. – 46,1 val., vasario mėn. – 30,4 val., kovo mėn. – 178,4 val., birželio mėn. – 76,9 val., rugsėjo mėn. – 22,2 val.) arba priskiriamas tik lengvųjų automobilių darbo laikas (2017 m. balandžio mėn. iš 241,9 val. priskirta 58,5 val., nepriskirta – 183,4 val.). Be to, šis darbo laikas ne tik kad nepriskirtas mokinių pavėžėjimo darbo laikui, tačiau nebuvo priskirtas nei vienai kitai paslaugų rūšiai. Tokiu būdu Bendrovėje atskirais mėnesiais rengiant Autobusų, naudojamų vežant keleivius, laiko ir ridos paskirstymo pagal pervežimų rūšis suvestines buvo nurodoma mažesnė mokinių pavėžėjimo darbo laiko bazė valandomis ir taip sumažėdavo išlaidų paskirstymo bazei naudojamas bendras valandų skaičius ir atitinkamai didėdavo tolimojo ir vietinio reguliaraus susisiekimo maršrutų valandų bazės procentinė dalis.

Bendrovėje, vadovaujantis tvarkos aprašu¹⁰², didžioji tiesioginių ir netiesioginių išlaidų dalis atskiroms paslaugų rūšims priskiriama remiantis paslaugos laiko bazės koeficientu. Todėl, klaidingai nustatčius autobusų vairuotojų darbo (autobusų panaudojimo) laiką, išlaidos gali būti neteisingai priskiriamos tolimojo reguliaraus susisiekimo, vietinio reguliaraus susisiekimo, užsakomųjų reisų ir mokinių pavėžėjimo išlaidoms.

Atkreipiame dėmesį, kad, vadovaujantis teisės aktais¹⁰³, Zarasų rajono savivaldybės administracijos kiekvieną mėnesį Bendrovei mokama dotacija nuostolingų vietinio reguliaraus susisiekimo maršrutų kompensacijai, paskaičiuojama atsižvelgiant į per mėnesį patirtas vietinio reguliaraus susisiekimo maršrutų išlaidas. Todėl klaidingai paskirsčius išlaidas, atsiranda prielaida neteisingomis sumomis dotuoti vietinių reguliaraus susisiekimo maršrutų nuostolius. Pavyzdžiui, pagal Bendrovės pateiktus skaičiavimus, dėl aukščiau nurodytų mokinių pavėžėjimo ne mokykliniais autobusais valandų neįtraukimo į bendrą darbo laiko balansą 2017 m. balandžio mėn., t. y. mėnesį su didžiausiu 2017 metų valandų neatitikimu, vietinių reguliaraus susisiekimo maršrutų išlaidos padidintos 517 Eur.

Be to, analizuojant Bendrovės patirtų išlaidų priskyrimą atskirų rūšių paslaugoms, nustatyta, kad autobusų pirkimui paimtų paskolų palūkanų visos mėnesio sąnaudos priskirtos tik tolimojo reguliaraus susisiekimo maršrutų išlaidoms, nors paskolų lėšomis įsigyti autobusai vežė keleivius tiek

¹⁰² UAB „Zarasų autobusai“ direktoriaus 2010-12-22 įsakymu Nr. 5-49 „Dėl savikainos skaičiavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtintas „Paslaugų savikainos skaičiavimo tvarkos aprašas“.

¹⁰³ Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2010-07-20. įsakymas Nr. 3-457 „Dėl nuostolių, patirtų vykdant keleivinio kelių transporto viešųjų paslaugų įsipareigojimus, kompensacijos apskaičiavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, Zarasų rajono savivaldybės administracijos ir UAB „Zarasų autobusai“ 2016-01-26 pasirašyta Viešųjų paslaugų sutartis Nr. SR-65/S-440.

tolimojo reguliaraus susisiekimo maršrutais, tiek ir užsakomaisiais reisais. Taip pat abejotina, ar tikslinga mokinių pavėžėjimo išlaidoms priskirti pinigų perskaičiavimo ir pervežimo bei monetų inkasavimo išlaidas, nes už mokinių pavėžėjimo paslaugas Bendrovei sumoka Zarasų rajono savivaldybės administracija banko pavedimais.

5. Bendrovės veiklos efektyvumas

Efektyvumas – racionalus lėšų panaudojimas bendrovės veiklos procese, duodantis atitinkamą veiklos rezultatą. Vertinant efektyvumą, išanalizavome Bendrovės veiklos rezultatus, finansinės būklės pasikeitimus, apskaičiavome finansinius santykinius rodiklius¹⁰⁴, veiklos riziką, santykį tarp atliktų paslaugų apimties ir joms panaudotų išteklių.

3 lentelė. Bendrovės 2015–2017 metų pajamų, sąnaudų ir pelno palyginimas, tūkst. Eur

<i>Straipsnis</i>	<i>2015 m.</i>	<i>2016 m.</i>	<i>2017 m. 1-9 mėn.</i>
Pajamos	1166,2	1081,1	820,1
Sąnaudos	1161,0	1103,2	793,2
Pelnas prieš apmokestinimą	5,2	-22,1	26,9
Grynasis pelnas	3,4	-22,1	26,9

Šaltinis - Bendrovės 2015 metų, 2016 metų ir 2017 metų 9 mėn. pelno (nuostolių) ataskaitos

Analizuojamu 2015–2017 m. laikotarpiu Bendrovės veikla buvo pelninga 2015 metais, 2016 metais patyrė nuostolį. Kadangi audito metu analizavome 2017 metų devynių mėnesių rezultatus, tai grynasis pelnas šiuo atveju yra prilyginamas pelniui prieš apmokestinimą (žr. 3 lentelę).

5.1. Bendrovės finansiniai rodikliai patenkinami

Siekiant įvertinti įmonės būklę, paskaičiavome Finansinius rodiklius¹⁰⁵ bei išanalizavome jų rezultatus.

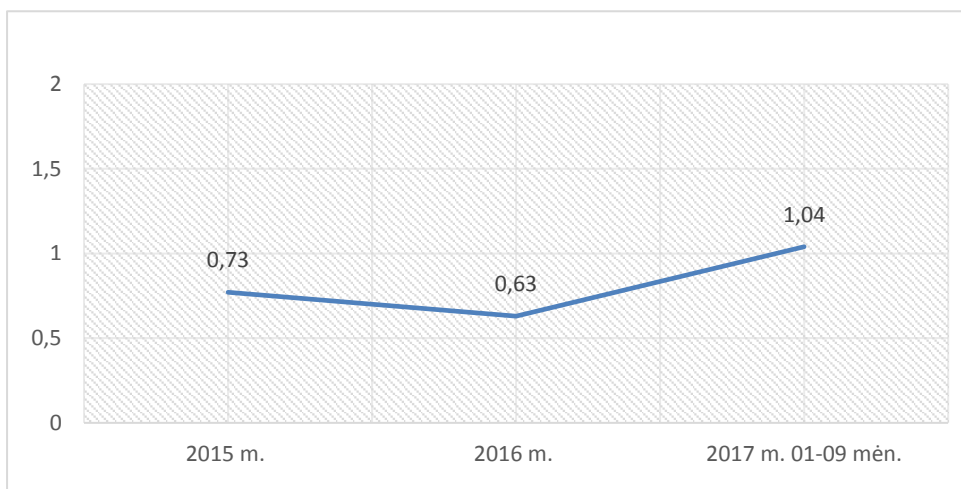
Mokumo rodikliai. Įmonės mokumas yra jos sugebėjimas turimomis priemonėmis įvykdyti įsipareigojimus. Mokumas yra būtina įmonės gyvavimo sąlyga, nes nuo jo priklauso įmonės veikla, finansinė būklė bei veiklos rezultatai. Tik būdama moki įmonė gali siekti tolimesnių strategijų, perspektyvų, investicinių sprendimų. Mokumą galima apibūdinti kaip gebėjimą, pajėgumą mokėti, padengti mokestinius įsipareigojimus.

1. Bendrojo trumpalaikio mokumo rodiklis parodo, kiek trumpalaikis turtas padengia trumpalaikių įsipareigojimų, ir leidžia prognozuoti mokumo būklę artimiausiu momentu. Jis rodo įmonės galimybę padengti trumpalaikius įsipareigojimus, panaudojus turimą trumpalaikį turtą. Rodiklis skaičiuojamas pagal formulę:

¹⁰⁴ Prof. dr. Rasa Kanapickienė. Įmonių veiklos vertinimo rodikliai ir jų analizė, 2017.

¹⁰⁵ Ten pat.

Bendrasis trumpalaikio mokumo rodiklis	=	$\frac{\text{Trumpalaikis turtas}}{\text{Trumpalaikiai įsipareigojimai}}$
--	---	---

Mažesnė už 1 rodiklio reikšmė parodo, kad įmonė gali neįvykdyti trumpalaikių įsipareigojimų. Egzistuoja šio rodiklio vadinamas saugumo slenkstis, t. y. jis negali būti mažesnis kaip 1,2. Saugi riba yra aukštesnė kaip 1,5, **virš 2 – gera.**

7 pav. Bendrovės 2015–2017 m. bendrojo trumpalaikio mokumo rodiklio dinamika

2015 ir 2016 metais bendrovės trumpalaikio mokumo rodikliai nesiekė net vieneto ribos, o 2017 m., įvertinus devynių mėnesių rezultatus, rodiklis nežymiai padidėjo, tačiau vis vien nepasiekė saugumo ribos.

2. Trumpalaikio įsiskolinimo rodiklis rodo, kokia įmonės turto dalis finansuojama trumpalaikėmis skolomis. Vertinamas labai gerai, jei yra mažesnis negu 5 proc., gerai – jei mažesnis kaip 30 proc., patenkinamai – mažesnis kaip 60 proc., nepatenkinamai – didesnis nei 60 proc.

Bendrovės trumpalaikio įsiskolinimo rodiklis 2015 ir 2017 metais buvo mažesnis nei 30 proc., o 2016 metais – 35 proc.

3. Bendrasis skolos rodiklis rodo, kokia dalis skolintų lėšų panaudojama formuojant įmonės turtą, ir naudojamas jos ilgalaikiam mokumui įvertinti. Kuo mažesnis rodiklis, tuo geresnė įmonės finansinė būklė. Vertinimo skalė: labai geras, jei mažesnis nei 30 proc., geras – iki 50 proc., patenkinamas – iki 70 proc., nepatenkinamas – 70 proc. ir daugiau. Jeigu dydis viršija 100 proc., pagal Įmonių bankroto įstatymą¹⁰⁶ įmonė yra nemoki. Taigi, maža rodiklio reikšmė rodo, kad skolos labiau padengtos turto.

		2015 m.	2016 m.	2017 m. 01-09 mėn.
$\frac{\text{Visi įsipareigojimai}}{\text{Turtas}}$	=	75%	75%	69%

Kaip matyti iš aukščiau pateiktų duomenų, kad Bendrovės 75 proc. turto 2015 ir 2016 metais yra finansuoti skolintomis lėšomis. 2017 m. rodiklis šiek tiek sumažėjo, bet išliko patenkinamas.

¹⁰⁶ Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas, 2001-03-20 Nr. IX-216, 2 str. 8 d.

4. Auksinės balanso taisyklės: koku lygiu ilgalaikis turtas finansuojamas pastoviu kapitalu (nuosavomis lėšomis ir ilgalaikiais įsipareigojimais). Šis rodiklis negali nukrypti nuo 1, t. y. turi būti lygus 1 arba nedaug mažesnis už 1.

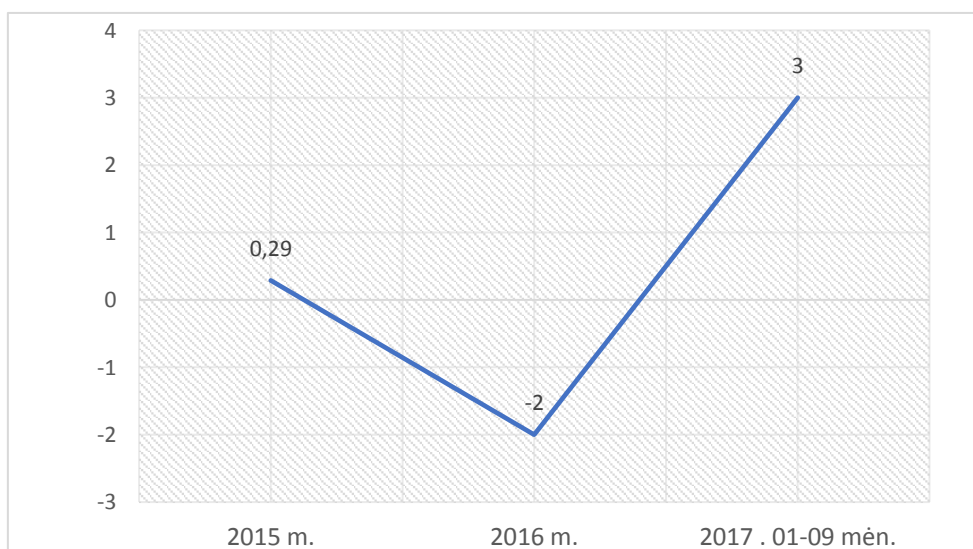
		2015 m.	2016 m.	2017 m. 01-09 mėn.
Ilgalaikis turtas	=	1,09	1,17	0,96
Pastovus kapitalas				

Bendrovės veiklos efektyvumą parodo pelningumo rodikliai.

Pelningumo rodikliai – tai įmonės veiklos efektyvumo, pajamingumo vertinimas, lyginant uždirbtą pelną ar pajamas (dividendus, palūkanas) su tam tikru pasirinktu dydžiu – apyvarta, kapitalu. Rodikliai padeda įvertinti įmonės naudingumą.

1. Grynas pelningumo rodiklis. Grynas pelningumas nusako, kiek grynojo pelno tenka kiekvienam grynujų pardavimų pajamų vienetui ir parodo, koks yra įmonės veiklos efektyvumas įmonės savininkų akimis. Rodiklis skaičiuojamas pagal formulę:

Grynas pelningumo rodiklis	=	$\frac{\text{Grynas pelnas}}{\text{Pardavimo pajamos}}$
----------------------------	---	---

Šio rodiklio kitimo ribos yra nuo 0 iki 25 %. Bloga reikšmė, jei ji yra mažesnė negu 0, 10 – gera, o 25 – labai gera.

8 pav. Bendrovės 2015–2017 m. grynojo pelningumo rodiklio dinamika

2. Veiklos pelningumo rodiklis – tai įmonės veiklos finansinis rezultatas, kuris padalintas iš pardavimo pajamų leidžia paskaičiuoti veiklos pelningumą. Veiklos pelningumo koeficientas leidžia palyginti įmones su skirtingais finansavimo šaltiniais, kadangi parodo įmonės sugebėjimą gauti pelną neatsižvelgiant į jos finansavimo būdus. Didesnė rodiklio reikšmė parodo aukštesnį įmonės pelningumą.

		2015 m.	2016 m.	2017 m. 01-09 mėn.
<u>Tipinės veiklos pelnas</u> Pardavimo pajamos	=	-0,0009	-0,03	0,03

Paskaičiavus šį rodiklį galima teigti, kad patiriama finansinių sunkumų. Neigiama rodiklio reikšmė rodo, kad Bendrovė susiduria su didelėmis problemomis, nes pajamos auga daug lėčiau nei sąnaudos.

3. Turto pelningumo rodiklis – tai turto panaudojimo efektyvumo matas. Išreikštas eurais rodo, kiek vienam turto eurui tenka grynojo pelno, t. y. kokia turto dalis grįžta grynojo pelno forma. Laikoma, kad virš 15 yra geras, žemiau 8 – nepatenkinamas.

Svarbu pažymėti, kad visi pelningumo rodikliai labai priklauso nuo ekonomikos sąlygų. Ekonomikai augant, jie gerėja, o ekonomikai smunkant, prastėja. Kuo mažesnis rodiklis, tuo blogiau, neigiama reikšmė – traktuojama blogu rezultatu.

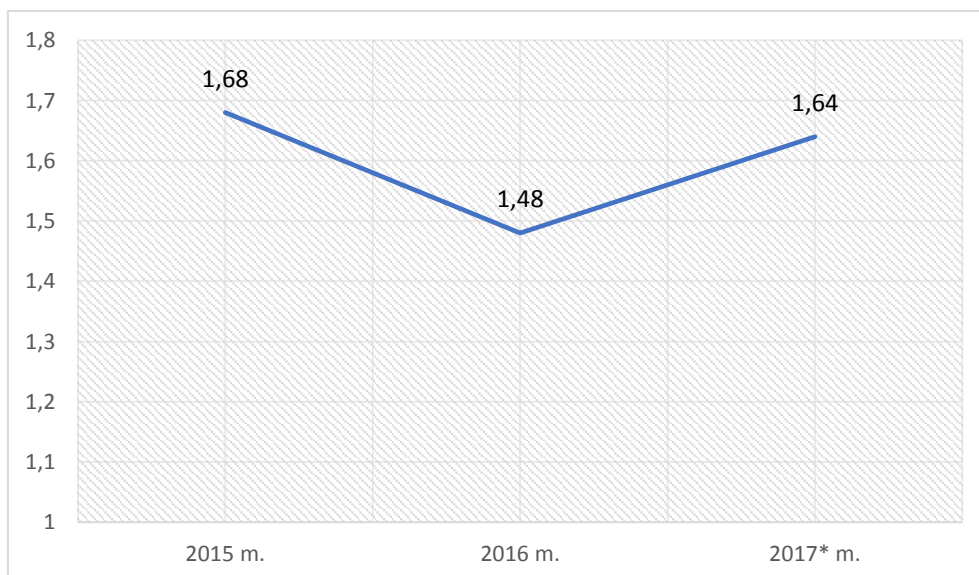
		2015 m.	2016 m.	2017 m. 01-09 mėn.
<u>Grynasis pelnas</u> Turtas	=	0,004	-0,03	0,04

Bendrovėje ilgalaikis turtas ir atsargos įsigyjamos pajamoms uždirbti. Turto naudojimo efektyvumą rodo turto pelningumo rodiklis. 2015 m. ir 2016 m. šie Bendrovės rodikliai buvo labai žemi ir tai parodo, kad turtas naudojamas neefektyviai.

Veiklos efektyvumo rodikliai

1. Turto apyvartumo rodiklis parodo turto apyvartų skaičių per metus arba, koeficientą išreiškus eurais, kiek vienam turto eurui tenka pardavimų. Rodiklis skaičiuojamas pagal formulę:

Turto apyvartumo rodiklis	=	$\frac{\text{Pardavimo pajamos}}{\text{Vidutinė viso turto vertė}}$
---------------------------	---	---

Rodiklis laikomas geru, kai yra virš 2, o patenkinamu – virš 1. Šiam rodikliui įtaką daro veiklos dydžio apimtis.

*2017 m. duomenys preliminarūs

9 pav. Bendrovės 2015–2017 m. turto apyvartumo rodiklio dinamika

Turto apyvartumas rodo, kaip efektyviai pajamų sukūrimui panaudojamas įmonės turtas. Šis rodiklis lygina įmonės pajamas ir jos turtą, ir kuo jis yra aukštesnis, tuo įmonė efektyviau išnaudoja savo turtą. Šis bendrovės rodiklis yra patenkinamas.

2. *Pirkėjų įsiskolinimo dienomis apyvartumo rodiklis* parodo kelių dienų įmonės pardavimai atitinka pirkėjų įsiskolinimo dydį. Kuo mažesnis – tuo geresnis.

		2015 m.	2016 m.	2017 m. 01-09 mėn.
$\frac{365 * \text{Vidutinė debitorinė skola}}{\text{Pardavimai}}$	=	36 dienos	37 dienos	56 dienos

Labai svarbus rodiklis. Prastas lėšų surinkimas gali lemti apyvartinio kapitalo trūkumą ir papildomas netiesiogines sąnaudas. Susigražinusi lėšas iš klientų, Bendrovė galėtų sumokėti dalį savo kreditų ir mokėti mažiau palūkanų.

3. *Atsargų apyvartumo rodiklis* parodo atsargų apyvartų skaičių (kartų) per metus (per kitą pasirinktą periodą). Kuo didesnis – tuo geresnis, tačiau turi nekenkti kokybei. Pinigų investavimas į atsargas sumažina pinigų sumas, skirtas trumpalaikiams įsiskolinimams apmokėti, tačiau per mažos atsargos gali sutrikdyti veiklos ciklą.

		2015 m.	2016 m.	2017 m. 01-09 mėn.
$\frac{\text{Pardavimo savikaina}}{\text{Vidutinės atsargos}}$	=	24 kartai	26 kartai	23 kartai
$\frac{365 * \text{Vidutinės atsargos}}{\text{Pardavimo savikaina}}$		15 dienų	14 dienų	15 dienų

Atsargų apyvartumas rodo kaip greitai keičiasi įmonės atsargos lyginant su jos pardavimais (arba savikaina). Kuo trumpiau atsargos „užsiguli“, tuo efektyviau jos valdomos ir panaudojamos. Kitas rodiklis yra *atsargų apyvartumas dienomis*, kuris rodo aukštesnę efektyvumą, kuomet yra mažesnis.

4. Skolų tiekėjams dienomis apyvartumo rodiklis parodo kelių dienų įmonės pardavimai atitinka skolų tiekėjams dydį, kiek dienų įmonė vidutiniškai užtrunka iki atsiskaitymo su savo tiekėjais. Didesnis – geresnis, jei tai neatsiliepia santykiams su tiekėjais.

		2015 m.	2016 m.	2017 m. 01-09 mėn.
<u>Pardavimo savikaina</u> Kreditorinis įsiskolinimas	=	2 kartai	2 kartai	1 kartas
<u>365*Kreditorinis įsiskolinimas</u> Pardavimo savikaina		218 dienos	210 dienos	253 dienos

Kuo rodiklis aukštesnis, tuo bendrovė mažiau patraukli savo tiekėjams (neskaitant kitų faktorių). Jei mokėtinų sumų apyvartumas didėja, vadinasi įmonė tiekėjams įsiskolinimus apmoka greičiau. Jei šio apyvartumo rodiklis žemas, tai gali būti ženklas, kad Bendrovė susiduria su apyvartinio kapitalo trūkumu.

Vertinant UAB „Zarasų autobusai“ veiklą pagal pasirinktus finansinius rodiklius, galima teigti, kad finansinė padėtis įstaigoje yra sudėtinga.

5.2. Bendrovės veiklos prognozavimas pagal „Z“ modelį

Siekiant įvertinti bendrovės veiklos tęstinumą, nustatėme bankroto tikimybę. Tiksliausias ir labiausiai paplitęs bankroto apibrėžimas yra pateikiamas Lietuvos Respublikos Įmonių bankroto įstatyme¹⁰⁷: „Bankrotas – nemokios įmonės būseną, kai įmonei teisme yra iškelta bankroto byla arba kreditoriai įmonėje vykdo bankroto procedūras ne teismo tvarka“. Įmonės bankroto tikimybę galima iširti nagrinėjant finansines ataskaitas, skaičiuojant santykinius finansinius rodiklius bei pasinaudojant bankroto prognozavimo modeliais. Tokių bankroto prognozavimo modelių yra labai daug, tačiau pagrindinis ir populiariausias prognozavimo modelis – E. Altman sudarytas „Z“ modelis. Taigi, bankroto grėsmę labiausiai parodo nuolatinė nuostolinga veikla, apyvartinio kapitalo trūkumas. Apyvartinis kapitalas – tai skirtumas, gaunamas iš trumpalaikio turto atėmus trumpalaikius įsipareigojimus. Šis skirtumas dar vadinamas likvidžiu kapitalu.

¹⁰⁷ Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas, 2001-03-20 Nr. IX-216, 2 str., 1 d.

	2015 m.	2016 m.	2017 m. 01-09 mėn.
X1 = Apyvartinis kapitalas / Turtas	-0,07	-0,13	0,01
X2 = Nepaskirstytas pelnas / Turtas	-0,06	-0,1	-0,06
X3 = EBIT / Turtas	0,01	-0,03	0,04
X4 = Nuosavas kapitalas / Įsipareigojimai	0,34	0,34	0,45
Z3 = 6,56X1 + 3,26X2 + 6,72X3 + 1,05X4	-0,23	-1,02	0,61
Jeigu Z reikšmė yra mažesnė nei 1,10 - bankroto tikimybė yra labai didelė. Jei Z reikšmė svyruoja tarp 1,10 ir 2,59 - bankrotas yra įmanomas, o jei yra daugiau nei 2,60 – bankroto tikimybė labai maža.			

Apskaičiavus reikiamus rodiklius, nustatyta, kad 2015 ir 2016 metais bendrovės apyvartinio kapitalo dydis buvo neigiamas. Neigiamas dydis parodo, kad bendrovė apyvartinius poreikius dengia ilgalaikėmis lėšomis, ir tai gali būti traktuojama kaip padidėjusiu Bendrovės mokumo rizikos faktoriumi, taip pat, kad įmonės poreikiai finansuojami trumpalaikiais metodais, ir tai rodo neatsiskaitymo su kreditoriais riziką. Taip pat neigiamas dydis gali būti traktuojamas kaip padidėjusios rizikos mokumo – likvidumo rizikos faktorius.

Atsižvelgiant į gautus rezultatus, **galima teigti, kad Bendrovės bankroto tikimybė yra labai didelė.** Tačiau nepelninga veikla dar nereiškia, kad bendrovė būtinai bankrutuos, tai gali būti perspėjimas apie mokumo problemų atsiradimą artimoje ateityje.

Rezultatų palyginimui pasinaudojome kitų bendrovių, veikiančių tame pačiame sektoriuje, 2016 metų finansinių ataskaitų duomenimis ir įvertinome jų veiklą pagal Altman bankroto prognozavimo modelį.

4 lentelė. Palyginimas su kitomis bendrovėmis

	UAB Rokiškio autobusų parkas	UAB Ignalinos autobusų parkas
	2016 m.	2016 m.
X1 = Apyvartinis kapitalas / Turtas	0,25	-0,04
X2 = Nepaskirstytas pelnas / Turtas	-0,06	-0,41
X3 = EBIT / Turtas	0,02	0,05
X4 = Nuosavas kapitalas / Įsipareigojimai	1,49	1,56
Z3 = 6,56X1 + 3,26X2 + 6,72X3 + 1,05X4	3,94	0,38
	bankroto nenusimato	bankroto tikimybė labai didelė

Taigi, iš gautų rezultatų matyti, kokios prognozės yra UAB „Ignalinos autobusų parkas“ – bankroto tikimybė didelė, o UAB „Rokiškio autobusų parkui“ prognozės yra teigiamos ir, remiantis šiuo prognozavimo modeliu, bankroto nenusimato.

6. Bendrovės vadovybė rodo pastangas taupyti lėšas

Audituojamu laikotarpiu buvo stebimos Bendrovės vadovybės pastangos mažinti patiriamas išlaidas, automatizuojant veiklos procesus ar ieškant optimaliausių sprendimų būdų įmonės lėšoms taupyti. Pavyzdžiui:

- siekiant paspartinti siuntų priėmimą ir apskaitą tvarkančių Zarasų autobusų stoties ir buhalterijos darbuotojų darbo operacijas, įmonės vadovas sukūrė ir neatlygintinai įdiegė programinę įrangą „Siuntos v1.0“. Programa parengta „Microsoft Access“ duomenų bazių pagrindu ir veikia panašiu principu kaip ir buhalterinės apskaitos programos. Jos pagalba Bendrovėje pildomi ir spausdinami priimamų siuntų kvitai ir PVM sąskaitos faktūros, vedami priimtų ir nuvežtų siuntų bei išrašytų PVM sąskaitų faktūrų registrai, rengiamos įvairios pasirinkto laikotarpio suvestinės (siuntų skyriuje priimtas vežusių vežėjų, siuntas išdavusių įmonių pajamų suvestinės, pajamų už siuntų priėmimą, vežimą ir išdavimą suvestinės, darbo užmokesčio priedų už siuntų priėmimą, vežimą, išdavimą suvestinės ir kt.). Programos pagalba automatizavus daug autobusų stoties ir buhalterijos darbuotojų darbo operacijų, mažinamos šių darbuotojų darbo laiko sąnaudas, taupomos darbo užmokesčiui skirtos Bendrovės išlaidos;

- iki 2014 metų pabaigos įmonėje buvo naudojami vienos firmos keleivių vežimo autobusais veiklai pritaikyti kasos aparatai. Tačiau Lietuvos Respublikoje įvedus eurą, naudojamų kasos aparatų pritaikyti naujai įvestai valiutai nebuvo galimybės, todėl Bendrovė privalėjo įsigyti naujus kasos aparatus. Pagal auditui pateiktus duomenis, tuo metu keleivius vežantiems autobusams pritaikytų kasos aparatų pasiūla nebuvo didelė ir tiekėjų pasiūlytų šiai veiklai pritaikytų kasos aparatų kainos buvo ganėtinai didelės. Bendrovei ieškant optimaliausio kainos ir kokybės sprendimo, buvo pradėta bendradarbiauti su naujovėms imlia kasos aparatais prekiaujančia įmone. Su šia įmone bendromis jėgomis pavyko techniškai ir programiškai paruošti naują kasos aparatą, tinkantį keleivių vežimo autobusais veiklai. Tokiu būdu Bendrovė, įsigydama 29 naujus kasos aparatus, iš karto sutaupė 8,2 tūkst. Eur. Be to, skirtingai nuo ankstesnės įmonės, kuri praktikavo metinį mokestį už pogarantinį kasos aparatų aptarnavimą, pagal su nauja firma pasirašytą sutartį, Bendrovė šiuo metu moka už atliktus darbus, o ne metinį aptarnavimo mokestį. Tokiu būdu Bendrovė papildomai sutaupė: 2015 metais – 2,1 tūkst. Eur, 2016 metais – 1,2 tūkst. Eur, 2017 metais – 1,4 tūkst. Eur.

REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS

Eil. Nr.	Rekomendacija	Veiksmas / Priemonė / Komentarai	Įvykdymo terminas (data arba metų ketvirtis)
Rekomendacijos UAB „Zarasų autobusai“			
1.	Inicijuoti, kad vietinio susisiekimo autobusų maršrutų tarifų dydžiai būtų peržiūrimi ne rečiau kaip kartą per metus		
2.	Siekiant peržiūrėti mokinių pavėžėjimo paslaugų įkainius, kad jie padengtų faktiškai patiriamas šios paslaugos teikimo išlaidas, pakartotinai kreiptis į Zarasų rajono savivaldybės administraciją ir rajono Savivaldybės tarybą		
3.	Teikiant mokinių pavėžėjimo paslaugas, laikytis nuostatos, kad sutartis pasirašyta dėl kaimo gyvenamosiose vietovėse gyvenančių Zarasų rajono bendrojo lavinimo mokyklų mokinių pavėžėjimo		
4.	Svarstyti galimybę kreiptis į atitinkamas institucijas, dėl pakartotino inicijavimo keisti Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo nuostatas dėl lengvatinio PVM tarifo taikymo mokinių ir jų bagažo vežimo į mokyklas ir iš jų specialiaisiais reisais paslaugoms		
5.	Siekiant mažinti mokinių pavėžėjimo išlaidas, svarstyti galimybę dėl darbo sutarčių peržiūrėjimo, siūlant vairuotojams dirbti pagal suskaidytos darbo dienos laiko režimą		
6.	Siekiant teisingai paskirstyti faktiškai patiriamas išlaidas atskiroms veiklos sritims, patikslinti Paslaugų savikainos skaičiavimo tvarką ir ja vadovautis skirstant išlaidas		
7.	Siekiant išvengti skaičiavimo klaidų, paskirstant atskirose veiklos srityse patirtas išlaidas, ieškoti galimybių įsigyti modernesnę valdymo apskaitos programą, kurios duomenis galima būtų integruoti į buhalterinės apskaitos programą		

Savivaldybės kontrolierė

Irma Maldauskienė

Savivaldybės kontrolieriaus pavaduotoja

Nijolė Kalasauskienė

Vyriausioji specialistė

Aida Bogušienė

Audito ataskaita teikiama:
 Zarasų rajono savivaldybės tarybai,
 UAB „Zarasų autobusai“,
 Zarasų rajono savivaldybės administracijai

PRIEDAI

UAB „Zarasų autobusai“
veiklos audito ataskaitos
1 priedas

SANTRUMPOS IR SĄVOKOS

Bendrovė – uždaroji akcinė bendrovė „Zarasų autobusai“

PVM – pridėtinės vertės mokestis

Išlaidos – faktiškai patirtos sąnaudos, kurios nemažintos dotacijos suma nuostolių kompensavimui ir nekoreguotos atostogų kaupinių pokyčiais

UAB – uždaroji akcinė bendrovė

AUDITO APIMTIS IR METODAI

Audito tikslas – įvertinti, ar Bendrovės veikla efektyvi, ekonomiška ir rezultatyvi.

Pagrindiniai audito klausimai:

- ar pakankamai ir tinkamai veikia Bendrovės valdymo organai;
- ar Bendrovė tinkamai vykdo pavestas funkcijas;
- koks pasiektas santykis tarp suteiktų paslaugų ir panaudotų išteklių bei gautų rezultatų;
- ar efektyviai ir racionaliai naudojami žmogiškieji ištekliai ir lėšos;
- ar pakankamai ir tinkamai reglamentuotas ir vykdomas išlaidų paskirstymas atskiroms paslaugų rūšims;
- ar Bendrovė moki ir gali atsiskaityti už savo trumpalaikius įsipareigojimus;
- ar Bendrovės veikla efektyvi ir pelninga;
- ar Bendrovės finansinė būklė stabili ir užtikrinamas veiklos tęstinumas.

Audituojamas subjektas – uždaroji akcinė bendrovė „Zarasų autobusai“.

Audituojamas laikotarpis – 2015–2017 metai; finansinių rodiklių analizei naudoti ir 2017 m. rugsėjo 30 d. duomenys.

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus ir TAAIS.

Eil. Nr.	Metodas	Tikslai
1.	Apsilankymas bendrovėje. Vizito metu informavome apie pavidimą atlikti auditą, bendravome su vadovais.	Informuoti subjektą apie atliekamą auditą, jo tikslus bei metodus. Sukurti palankią atmosferą tolimesniam bendravimui audito atlikimo metu.
2.	Dokumentų peržiūra. Peržiūrėjome Bendrovės įstatus, Bendrovės valdybos posėdžių protokolus, taip pat dokumentus, susijusius su Bendrovės valdymu, organizacine struktūra, vadovaujančių darbuotojų pareiginius nuostatus, darbo sutartis. Peržiūrėjome dokumentus susijusius su Bendrovės vykdoma veikla, licencijas, sutartis, finansinės ir valdymo apskaitos dokumentus.	Nustatyti, ar tinkamas Bendrovės teisinis reglamentavimas; ar kolegialus valdymo organas – valdyba tinkamai vykdo pagal kompetenciją priskirtas funkcijas; Atlikti išsamią kelių veiksnių analizę ir surinkti auditui reikalingus duomenis ir įrodymus.
3.	Pokalbis. Pateikėme klausimus dėl susipažinimo su audituojamu objektu, jo aplinka, įskaitant objekto vidaus kontrolę.	Gauti konkrečios informacijos ir surinkti auditui reikalingus duomenis.
4.	Apklausa. Kalbėjome su Bendrovės direktoriumi, komercijos direktoriumi, vyr. buhalteriu, buhalteriu, apskaitininku, taip pat su bendrovės valdybos pirmininku bei nariais.	Gauti konkrečios informacijos apie Bendrovės veiklos ypatumus, priimamų ekonominių sprendimų efektyvumą ir tikslumą.
5.	Lyginamoji duomenų analizė. Dokumentų peržiūra.	Surinkti informaciją apie pajamas ir išlaidas pagal atliekamas paslaugų sritis.

	Analizavome pajamų ir išlaidų dokumentus, savikainos paskaičiavimo žiniaraščius, suvestines ir kitus dokumentus.	Patikrinti, ar patirtos išlaidos teisingai ir pagal tvarkos aprašą priskiriamos atskiroms paslaugų rūšims. Atlikti išsamią šių duomenų analizę.
6.	Dokumentų peržiūra. Peržiūrėjome Savivaldybės administracijos su Bendrove sudarytas Viešųjų paslaugų teikimo sutartis, Bendrovės dėl patirtų nuostolių rengtas ataskaitas, žiniaraščius.	Surinkti informaciją apie Savivaldybės kompensacijų bendrovei už patirtus nuostolius sumas, įvertinti pokyčius bei jų priežastis.
7.	Dokumentų peržiūra. Peržiūrėjome mokinių pavėžėjimo mokykliniais autobusais organizavimo dokumentus.	Surinkti informaciją apie mokinių pavėžėjimą į mokyklas ir kitus renginius mokykliniais autobusais. Įvertinti paslaugos įkainių reikšmę veiklos rezultatams.
8.	Palyginamoji analizė. Palyginome Bendrovės santykius rodiklius su kitų bendrovių, vykdančių keleivių vežimo veiklą, statistiniais rodikliais.	Nustatyti, kokia Bendrovės padėtis pagal veiklos tęstinumą, lyginant ją su kitomis bendrovėmis.

UAB „Zarasų autobusai“ pajamos pagal veiklos rūšis 2015–2017* metais, tūkst. Eur

Metai	Vietinio susisiekimo maršrutai	Tolimojo reguliaraus susisiekimo maršrutai	Užsakomieji ir vienkartiniai tarptautiniai reisai	Mokinių pavėžėjimas mokykliniais autobusais	Iš viso pagrindinės veiklos pajamos	Siuntos	Įvažiavimas į stotį	Bilietų pardavimas	Bagazinės ir tualeto paslaugos	Aikštelių ir patalpų nuoma	Remonto paslaugos	Iš viso kitos veiklos	Turto pardavimas	Kitos atsitiktinės pajamos	Iš viso atsitiktinės	Rentabilumas iš saviv.	IŠ VISO PAJAMOS
2015	145,4	686,1	180,5	121,0	1133,0	17,8	3,6	1,6	0,8	0,7	0,2	24,7	0,1	0,7	0,8	7,7	1166,2
2016	131,4	667,2	110,5	128,8	1037,9	20,3	3,6	1,4	0,9	0,7	3,5	30,4	0,1	2,4	2,5	10,3	1081,1
2017	130,1	686,1	108,6	124,2	1049,1	22,3	6,3	1,6	1,1	1,4	0,2	32,8	2,0	1,1	3,2	1,7	1086,9

*2017 metų pajamos preliminarios, pagal pateiktus Bendrovės duomenis

Pagrindinė veikla:

- užsakomieji reisai – visi užsakomieji reisai Lietuvoje ir tarptautiniai vienkartiniai reisai (Skandinavijoje šiltuoju metų laikotarpiu teikiamos keleivių vežimo paslaugos Norvegijoje, Švedijoje, Danijoje (2015 metais) bei Suomijoje (2016-2017 metais)). Vienkartiniais tarptautiniais reisais bendrovės maršrutai pasiekė Vokietiją, Austriją, Italiją, Šveicariją, Prancūziją, Ispaniją, Belgiją, Kroatiją, Lenkiją, Slovakiją, Čekiją, Vengriją, Makedoniją, Latviją, Rusiją ir kt. šalis);

- mokinių pavėžėjimas – 2011 metais bendrovė su Zarasų rajono savivaldybės administracija pasirašė Zarasų rajono bendrojo lavinimo mokyklų mokinių pavėžėjimo paslaugų teikimo sutartį, kuria vadovaudamasi teikė mokinių pavėžėjimo „geltonaisiais autobusais“ paslaugas.

Kita veikla:

- siuntos – siuntų vežimo autobusais paslauga. Siuntos vežamos tais pačiais autobusais ir tais pačiais reguliaraus susisiekimo maršrutais;

- įvažiavimas į stotį – moka kiti autobusų parkai bei keleivių vežėjai sutartyse sulygtu dydžio mokesčių už įvažiavimą į stotį ir stoteles;

- bilietų pardavimas – moka kiti autobusų parkai komisinius už į jų autobusus parduotus važiavimo bilietus;

- aikštelių ir patalpų nuoma – dalies Bendrovei nuosavybės teise priklausančių patalpų, automobilių laikymo ir sandėliavimo aikštelių nuoma kitoms įmonėms;

- remonto paslaugos – remontuojami kitų subjektų autobusai ir krovininiai automobiliai.

Atsitiktinės pajamos:

- kitos atsitiktinės pajamos – pajamos už parduotą susikaupusį metalą į metalo laužą, draudimo kompanijų išmokėtos lėšos arba išieškota žala už kurą iš įmonės darbuotojų;

- rentabilumas iš savivaldybės – pagal Viešųjų paslaugų teikimo sutartis iš Zarasų rajono savivaldybės administracijos gautos rentabilumo rodiklio (3 proc.) pajamos;

- pagal Viešųjų paslaugų teikimo sutartis dėl nuostolių, patirtų vežant keleivius nuostolingais vietinio reguliaraus susisiekimo kelių transporto maršrutais, kompensavimo nuo 2015-04-01 iki 2017-02-28 buvo mokamas 3 proc. rentabilumo mokeskis.

Vietinio reguliaraus susisiekimo maršrutai pagal 2011 m. ir 2016 m. sutartis

	Iki 2016-01-31	Nuo 2016-02-01	Pastabos
1.	Zarasai – Dūkštas per Salaką	Zarasai – Dūkštas per Salaką	
2.	Zarasai – Dusetos per Degučius	Zarasai – Dusetos per Degučius	
3.	Zarasai – Dusetos per Šniukštus	Zarasai – Dusetos per Šniukštus	
4.	Zarasai – Vajasiškis	Zarasai – Vajasiškis	
5.	Zarasai – Stelmužė	Zarasai – Stelmužė	
6.	Zarasai – Visaginas per Turmantą	Zarasai – Visaginas per Turmantą	
7.	Zarasai – Noreikiai	Zarasai – Noreikiai	
8.	Zarasai – Noreikiai per Raudinę	Zarasai – Noreikiai per Raudinę	
9.	Zarasai – Tilžė		Panaikintas maršrutas.
10.	Zarasai – Tilžė per Smalvas	Zarasai – Tilžė per Smalvas	
11.	Zarasai – Vyželiai per Pasodę	Zarasai – Vyželiai per Pasodę	
12.	Zarasai – Gudeliai	Zarasai – Gudeliai	
13.	Zarasai – Obeliai	Zarasai – Obeliai	
14.	Zarasai – Pasodė	Zarasai – Pasodė	
15.	Dusetos – Kalbutiškis - Bilaišiai	Dusetos – Kalbutiškis - Bileišiai	
16.	Dusetos – Antalieptė	Dusetos – Antalieptė	
17.	Zarasai – Aviliai	Zarasai – Aviliai	Laikiniai sustabdytas maršrutas.
18.	Dusetos – Triponiškės per Avilius	Dusetos – Triponiškės per Avilius	

Mokumo rodikliai

	Rodiklio apskaičiavimo formulė	Bloga rodiklio reikšmė	Įmonės rezultatas 2015 m.	Įmonės rezultatas 2016 m.	Įmonės rezultatas 2017 m. 01-09 mėn.
Bendrojo trumpalaikio mokumo	<u>Trumpalaikis turtas</u> Trumpalaikiai įsipareigojimai	Mažesnis negu 1,0	<i>0,73</i> <u>158306</u> 217601	<i>0,63</i> <u>146115</u> 232141	<i>1,04</i> <u>174623</u> 168524
Trumpalaikio įsiskolinimo	<u>Trumpalaikiai įsipareigojimai</u> Turtas	Didesnis nei 60 %	<i>29%</i> <u>217601</u> 753162	<i>35%</i> <u>232141</u> 671660	<i>26%</i> <u>168524</u> 634953
Bendrasis skolos	<u>Visi įsipareigojimai</u> Turtas	Didesnis negu 70 %	<i>75%</i> <u>561104</u> 753162	<i>75%</i> <u>501711</u> 671660	<i>69%</i> <u>438094</u> 634953
Auksinės balanso taisyklės	<u>Ilgalaikis turtas</u> Pastovus kapitalas (t. y. NK+Ilgal. Įsipar.)	Mažesnis negu 1	<i>1,09</i> <u>585008</u> 192058+343503	<i>1,17</i> <u>514064</u> 169949+269570	<i>0,96</i> <u>446865</u> 196859+269570

Duomenys iš bendrovės finansinių ataskaitų

Pelningumo rodikliai

	Rodiklio apskaičiavimo formulė	Bloga rodiklio reikšmė	Įmonės rezultatas 2015 m.	Įmonės rezultatas 2016 m.	Įmonės rezultatas 2017 m. 01-09 mėn.
Veiklos pelningumo	<u>Tipinės veiklos pelnas</u> Pardavimo pajamos	Kuo mažesnis tuo blogiau	<i>-0,0009</i> <u>(1068)</u> 1150268	<i>-0,03</i> <u>(35725)</u> 1058243	<i>0,03</i> <u>23032</u> 810488
Grynasis pelningumo	<u>Grynasis pelnas</u> Pardavimo pajamos	Mažesnis už 0	<i>0,003</i> <u>3356</u> 1150268	<i>-0,02</i> <u>-22109</u> 1058243	<i>0,03</i> <u>26910</u> 810488
Turto pelningumo	<u>Grynasis pelnas</u> Turtas	Kuo mažesnis tuo blogiau (-) blogai	<i>0,004</i> <u>3356</u> 753162	<i>-0,03</i> <u>(22109)</u> 671660	<i>0,04</i> <u>26910</u> 634953

Duomenys iš bendrovės finansinių ataskaitų

Veiklos efektyvumo rodikliai

	Rodiklio apskaičiavimo formulė	Bloga rodiklio reikšmė	Įmonės rezultatas 2015 m.	Įmonės rezultatas 2016 m.	Įmonės rezultatas 2017 m. 01-09 mėn.
Viso turto apyvartumo	<u>Pardavimo pajamos</u> Vidutinė viso turto vertė	Mažesnis už 1	<i>1,68</i> <u>1150268</u> (753162+616818)/2	<i>1,48</i> <u>1058243</u> (671660+753162)/2	<i>1,64*</i> <u>1071411</u> (634953+671660)/2
Debitorinio įsiskolinimo kartais dienomis	<u>Pardavimo pajamos</u> Vidutinė debitorinė skola <i>365*</i> Vidutinė debitorinė skola Pardavimai	Kuo didesnis tuo blogiau. Priklauso nuo sutartyse numatyto atsiskaitymo laikotarpio	<i>10 kartų</i> <u>1150268</u> (109181+115662)/2 <i>36 dienos</i> <i>365*(109181+115662)/2</i> 1150268	<i>9 kartai</i> <u>1058243</u> (109679+109181)/2 <i>37 dienos</i> <i>365*(109679+109181)/2</i> 1058243	<i>6 kartai</i> <u>810488</u> (138788+109679)/2 <i>56 dienos</i> <i>365*(138788+109679)/2</i> 810488
Atsargų apyvartumo kartais dienomis	<u>Pardavimo savikaina</u> Vidutinės atsargos <i>365*</i> Vidutinės atsargos Pardavimo savikaina	Kuo mažesnis tuo blogiau	<i>23 kartai</i> <u>937359</u> (40677+38658)/2 <i>15 dienų</i> <i>365*(40677+38658)/2</i> 937359	<i>26 kartai</i> <u>870566</u> (26174+40677)/2 <i>14 dienų</i> <i>365*(26174+40677)/2</i> 870566	<i>23 kartai</i> <u>629822</u> (27286+26174)/2 <i>15 dienų</i> <i>365*(27286+26174)/2</i> 629822

Kreditorinio įsiskolinimo padengimo kartais dienomis	<u>Pardavimo savikaina</u> Kreditorinis įsiskolinimas	Priklauso nuo sutartyse numatyto atsiskaitymo laikotarpio	<i>2 kartai</i> <u>937359</u> 561104	<i>2 kartai</i> <u>870566</u> 501711	<i>1 kartą</i> <u>629822</u> 438094
	<u>365*Kreditorinis įsiskolinimas</u> Pardavimo savikaina		<i>218 dienų</i> <u>365*561104</u> 937359	<i>210 dienų</i> <u>365*501711</u> 870566	<i>253 dienos</i> <u>365*438094</u> 629822

Duomenys iš bendrovės finansinių ataskaitų, *palyginimui naudotos 2017 metų preliminarios pajamos